



Soukromé reálné gymnázium Přírodní škola, o.p.s.

Spořičká 400/34 184 00; tel: 854 45 63, 0603/995 726; e-mail: prirodniskola@atlas.cz

Dokumentace pověstí

v jižní části okresu Pelhřimov

Motto: No třeba!

Výzkumná skupina: Jakub Mařík – kapitán skupiny

Markéta Dlouhá

Barbora Kopencová

Lutfia Gabarinová

Jakub Volf

Martin Fürst

Konzultant: Vojtěch Barták

CÍL

Naším cílem bylo zdokumentování pověstí v oblasti jižní části okresu Pelhřimov. Tyto pověsti zaznamenat, přepsat do souvislých textů a nakonec převyprávět.

Dalším cílem bylo převyprávěné pověsti připravit k případnému vydání pro širší veřejnost.

METODIKA

První částí výzkumu byla příprava v Praze. Zahrnovala studium dostupné literatury (viz seznam literatury) a vytvoření tabulek pro zapisování pověstí v terénu. Tabulka obsahovala údaje o dotazovaném, jeho jméno, bydliště, věk (stupnice do 10, 10-30, 30-60, 60-90, nad 90 let), pohlaví, dobu pobytu v obci (stupnice do 10, 10-30, 30-60, nad 60 let), zda je místní občan či chatař, odkud pověst zná, k čemu se pověst vztahuje a jaké je její přibližné stáří, odlišnost od jiné verze stejné pověsti. Dále tabulka obsahovala samotnou pověst. (Tabulka viz příloha).

Ve druhé části výzkumu jsme prováděli dokumentaci pověstí v terénu. Obcházeli jsme jednotlivé obce a ptali jsme se občanů, zda neznají nějaké místní pověsti. Dále jsme se snažili vyhledat v obci místního kronikáře či sběratele pověstí, dále navštívit školu, knihovnu a Obecní úřad. Pověsti jsme zaznamenávali do připravených tabulek.

V poslední části výzkumu jsme pověsti přepisovali do souvislých textů. Z nich jsme některé vybrali a převyprávěli.

TERÉNNÍ ZPRÁVA

Popis trasy

Terénní výzkum začal v **úterý** 5.6. Dopoledne jsme prošli a kompletně prozkoumali obce Turovka a Bělá a odpoledne obec Veselá.

Příští den 6.6. - **středa** jsme dopoledne prozkoumali Perky a Častrov a odpoledne Jakubín.

Čtvrtek 7.6. jsme prošli vesnice Cholunná a Žirovnice.

Pátek 8.6. naše skupina prošla dopoledne vesnice Horní Ves a odpoledne Leskovec a Heřmaněč.

Sobota 9.6. probíhala takto: dopoledne jsme kompletně prozkoumali Počátky a odpoledne Polesí.

V **neděli** a **pondělí** jsme zpracovávali výzkumy a do terénu jsme opět vyšli 12.6. v **úterý**, kdy jsme se zaměřili na větší vesnice až městečka. Prošli jsme obce Dolní Cerekev a odpoledne Batelov.

13.6. ve **středu** jsme dělali průzkum v Pelhřimově a odpoledne Nový Rychnov.

Čtvrtek 14.6. naše skupina dopoledne prozkoumala Horní Cerekev a odpoledne Rynárec.

Poslední den v terénu 15.6. - **pátek** jsme zkoumali dopoledne Libkovu Vodu a odpoledne Božejov po té jsme zpracovávali výzkumy.

VÝSLEDEK

Úspěšně jsme dotazovali 33 obyvatel. Podařilo se nám sebrat 75 pověstí. Prošli jsme 22 obcí, z toho v 17ti jsme zaznamenali alespoň jednu pověst. Pověsti jsme přepsali a vybrané i převyprávěli. Převyprávěné pověsti jsou připraveny k případnému vydání.

Seznam pověstí

Seznam pověstí je seřazen podle obcí, ve kterých jsme dané pověsti sebrali.

TUROVKA: Tur, Limbík

BĚLÁ: Vesnice Veselá

VESELÁ: Vyhořelý kostel, Dudákův kámen

ČASTROV: Horymír a Barborka, Ohnivý pes, Mrtvý souseď, Ohnivý sud, Strašidlo s povřísllem, Hádko o pole, Podzemní chodby, O rytíři v Častrově

CTIBOŘ: Rybník Hladov

JAKUBÍN: Hrad

CHOLUNNÁ: Cholunná

ŽIROVNICE: Mlýn, Kryštof z Butštejna, Balkovo peklo, Popraviště, Zámek

LĚSKOVEC: Lisky, Rašeliniště, Žižkova střelba

HORNÍ VES: Ještě nic?, Louka kovářka, Chodba na Janštejn, Hroby vojáků, Podzemní chodba, Pomník Jana Hvězdy, Mnichova skála, Balkův mlýn

POČÁTKY: Čert, Zmizelá služebná, Plačtivá louka, Balkův mlýn, Krvavý rybník, Jak vznikly Počátky, Morový sloup, Řezník s krvavým nožem, Studánka sv. Kateřiny, Krvavý rybník a Panna Maria

DOLNÍ CEREKEV: Čertova skála

BATELOV: Marina, Duch s klíčem, Les Holejtný, Lesy Hanzalka, O hejkalovi, Gaiger, Studánka Páně, Dva psi, O Martinu Cejnarovi, Čertovo kopyto, Bezhlavý pes, O husitech pod Roštejnem, Dolování stříbra u Rohozné, Divoženky, O raráškoví, takné chodby na Batelově, O pokladu na cerekevsku

PELHŘIMOV: Lesy Babály, Hrad Kámen, Vesnice Pavlov, Čertova skála, Divé ženy

NOVÝ RYCHNOV: Chodby, Zabitá nevěsta

HORNÍ CEREKEV: Na Klektavci, O ohních života, O Cvilíku, O bezedném dole, O zaniklé obci Jistebnice, O hamerské lucerně, O válce Prusko-Francouzské, O stříbrných květech, O založení Nové Vsi, O erbu Horní Cerekve, O lakomém sládkovi z cerekevského pivovaru, O pokladu v podzemní chodbě

LIBKOVA VODA: Libkova voda

Pověsti

Následující pověsti jsou upravené do souvislých textů

TUROVKA

TUR

Název Turovka je odvozen od toho, že se zde choval tur.

Jméno dotazovaného: Lisa, č.p. 6, věk: 30-60, místní obyvatel, žije zde 10-30 let
Stáří pověsti: kolem roku 1000

LIMBÍK

Za třicetileté války do této vesnice přišlo vojsko švédů a omylem sem v seně zanesli semena keře, který se jmenuje limbík. Je to prý jediná vesnice, kde se tento keř vyskytuje.

Jmeno dotazovaného: Plešák, č.p. 3, věk: 30-60, místní obyvatel

BĚLÁ

VESNICE VESELÁ

Kdysi ve vesnici Veselá stávala tvrz, ale místní na tomto místě postavili obecní dům. Nastěhoval se tam velice veselý člověk, zvolili si ho za starostu, ale on neustále pořádal ve svém domě pitky. Podle toho, že byl tak veselý, se tato vesnice jmenuje Veselá.

Jméno dotazovaného: (muž), č.p. hostinec, věk: 60-90, místní obyvatel, žije zde více jak 60 let

VESELÁ

VYHOŘELÝ KOSTEL

Jednou při velké bouři uhořel do kostela blesk, kostel vyhořel a umřel tam jeden člověk.

Jméno dotazovaného: Šilhová, č.p. 3, věk: 30-60, dojíždí sem do práce
Stáří pověsti: 150 let

DUDÁKŮV KÁMEN

Za vesnicí v lese byl kámen. U tohoto kamene se prý scházel chlapec s dívkou. V té době za kamenem seděl dudák, který si z dlouhé chvíle začal hrát na dudy. Milenci se tak polekali, že se rozběhli směrem k vesnici. Od té doby se říká, že za tímto kamenem vždy hodinu před půlnocí je slyšet hrát dudy.

Jméno dotazovaného: Mazanec, č.p.-, věk: 10-30, místní obyvatel

ČASTROV

BÍLÁ PANÍ

Na zámku se jednou za noc zjevovala bílá paní.

Jméno dotazovaného: Fáčková, č.p.74, věk: 60-90, místní

HORYMÍR A BARBORKA

Horymír a Barborka vyjížděli ze zámku v kočáře a za nimi se rozjel Horymírov bratr a snažil se je dostihnout. Když kočár dojel k lesu, zmizel a objevil se zase na zámku a zase vyjížděl a za kočárem zase Horymírov bratr. Nikdo neví jak se dostali zpět na zámek.

Jméno dotazovaného: Fáčková, č.p.74, věk: 60-90, místní

OHNIVÝ PES

Na tvrzi Barborka sídlil ohnivý pes, kterému z pusy vyšlehovaly plameny.

Podle pověsti vždy o půlnoci zaběhl do podzemní chodby ve které zmizel. To se prý opakuje každou noc.

Jméno dotazovaného: Fáčková, č.p.74, věk: 60-90, místní obyvatel

MRTVÝ SOUSED

Sedlák Horymír, který nemohl v noci ani oka zamhouřit, měl dlouhou chvíli, tak se díval z okna, když tu vidí, že v kostele na násvi svítí světlo. I vzpomněl si na svého mrtvého souseda a řekl si, že se za něj půjde pomodlit do kostela. Nasadil si vandrovníckou hučku na hlavu, oblékl teplý kožíšek a vyrazil směrem ke kostelu.

V kostele si klekl a začal se modlit, když tu vidí, jak kolem něj procházejí jeho zesnulí přátelé a příbuzní. Přiklekl k němu i jeho mrtvý soused a říká: „nech tu svůj kožíšek a utíkej domů, ráno se přijď podívat. Jak dopadne on, dopadl bys i ty!“ Soused tedy pospíchal domů a ráno se přišel podívat ke kostelu. Cáry jeho kožíšku byly poházeny po všech hrobech.

Jméno dotazovaného: Fáčková, č.p.74, věk: 60-90, místní obyvatel

OHNIVÝ SUD

Za vesnicí Častrov se vždy v 11 hodin v noci valil z kopce nad rybníkem ohnivý sud. Skutálel se až do rybníka. Tato událost se opakovala každou noc, ale lidé si nemohou vysvětlit, jak se dostal zpátky na vrchol kopce.

Jméno dotazovaného : Fáčková, č.p.74, věk: 60-90, místní obyvatel

STRAŠIDLO S POVŘÍSLEM

V mlýnu, který stál na potoku nedaleko rybníka, se usadilo strašidlo, údajný duch nějakého mlýnáře. Kolem pasu mělo ovázané povřísllo. Zjevovalo se prý zpravidla o úplňku.

Jméno dotazovaného : Čenda, č.p.102, věk: 30-60, místní obyvatel, žije zde 10-30 let

HÁDKA O POLE

Byli jednou dva sousedé, kteří měli mezi sebou rozdělené pole. Stále se hádali, kudy vézt hranici. Jeden z nich totiž každý večer posunul meznici tak, aby měl větší kus. Po čase tento zemřel. Jeho duch se však na místo stále vracel a bylo odtud často slyšet, jak někdo nahlas přemítá: "Kam to dám, kam já to dám?". Druhý souseď, když toho už měl dost, šel na to strašidelné místo. Když se opět ozvalo: "Kam to dám," odpověděl: "Dej to tam, odkud jsi to vzal!" Duch vzal mezník a dal ho na původní místo. Tím byl vysvobozen a už se tam nevrátil.

Jméno dotazovaného : Fáčková, č.p.74, věk: 60-90, místní obyvatel, žije zde 30-60 let
Stáří pověsti: 200 let

PODZEMNÍ CHODBY

Kdysi dávno v častrovském kraji býval zámek, který byl bohatě vyzdoben, ale do dnešní doby se nezachoval. Vedly tam podzemní chodby. Vypráví se, že vedly k nedalekému zámku Barborka, který je dnes přestavěn na myslivnu. Chodby sloužili k přemísťování pánů ze zámku.

Jméno dotazovaného: Kachyňa, č.p. 87, věk 60-90, místní byvatel

O RYTÍŘÍCH V ČASTROVĚ

Barborka měla před svatbou s Želimírem. Ale ten byl povolán na vojnu. Po osmi letech v bojích se vrátil, ale protože Braborka už nevěřila, že ještě žije, zasnoubila se s Vojslavem. Když to Želimír zjistil, sebral vojsko a s ním začal obléhat Častrov. Při boji Vojslav zemřel a Barborka byla zajata. Želimír jí dal milost, ona se však stejně za několik dní otráвила.

Želimír se začal neustále opíjet a jednou, když jel na koni okolo rybníka, spadl a zlomil si vaz.

Jméno dotazovaného: Houška, č.p. 8, věk: 30-60, místní obyvatel, žije zde 30-60 let

CTIBOŘ

RYBNÍK HLADOV

Vrchnost v tomto kraji přišla do chudoby a potřebovala nutně jídlo. Rozprodali již všechny cennosti, a tak jim nezbylo nic jiného, než začít rozprodávat i panství. Jeden rybník prý prodali za mísu hrachu a dva bochníky chleba. Od té doby se mu říká rybník Hladov.

Jméno dotazovaného: Svoboda, č.p. 70, věk: 60-90, místní obyvatel, žije zde 10-30 let

JAKUBÍN

HRAD

Vypráví se, že za vesnicí byl hrad, na kterém sídlil šlechtic Jakub. Od jeho jména se vesnice jmenuje Jakubín.

Jméno dotazovaného: Marek, č.p. 10, věk: 30-60, místní obyvatel
Stáří pověsti: 750 let

CHOLUNNÁ

CHOLUNNÁ

Název této vesnice je prý odvozen od francouzského slova „kopec“.

Jméno dotazovaného: Nováková, č.p. 2, věk: 30-60, místní obyvatel, žije zde 40 let

ŽIROVNICE

MLÝN

Kousek od Žirovnice je prý mlýn, ve kterém strašil jednooký muž.

Jméno dotazovaného: Mách, č.p. -, věk: do 10 let, místní obyvatel, žije zde do 10 let

KRYŠTOF Z BUTŠTEJNA

Kryštof z Butštejna jezdil za manželkou řezníka Brechena a spolu ho podváděli. Jednou se to řezník dozvěděl a Kryštofa zavraždil. Nakonec byl na zámku popraven.

Jméno dotazovaného: (muž), č.p. zámek, věk: 10-30, místní obyvatel (průvodce na zámku), žije zde 10-30 let
Stáří pověsti: 100-200 let

BALKOVO PEKLO

Jednou čert zabloudil do místa, které se nazývalo Balkov. Tam se posadil na kámen a prý tam zanechal otisk svého kopyta a té části těla, na které se sedí. Od té doby se říká, že je tam vstup do pekla.

Jméno dotazovaného: Lejtan, č.p.--, věk: 12, místní obyvatel

POPRAVIŠTĚ

Žirovnický řezník měl krásnou ženu Marii. Chodil za ní jeden šlechtic z místního zámku. Scházeli se v době, kdy řezník pracoval ve městě. Jednou se řezník vrátil domů dříve, a když uviděl svou ženu v objetí jiného muže, velice se rozčílil a na místě ho zabil řeznickým nožem. Otec zemřelého muže se velice rozlítil a podal na řezníka žalobu. Po soudu ho popravili na popravišti za městem.

Jméno dotazovaného: Musil, č.p. -, věk 30-60, místní obyvatel

ZÁMEK

Na zámku bydlel rod Štemberků. Měli v ložnici manželskou postel, z níž vedla tajná chodba až do Hájků. Tam se schovávali před případným útokem.

Jméno dotazovaného: Beránková, č.p. -, věk 9, místní obyvatel, žije zde do 10 let
Stáří pověsti: 350 let

HORNÍ VES

JEŠTĚ NIC?

Žižka projížděl Horní vsí. V hradu Janštejn už na ně byli připraveni v plné zbroji, měli udatné bojovníky. Vyslali tedy zvědy, aby se podívali, jestli už husiti jedou. Když se zvědové vrátili, ptá se kníže: "Ještě nic?" A zvědové: "Ještě nic!" Podle toho se ves, kterou Žižka projížděl, jmenuje Ještenice.

Jméno dotazovaného: Smrčková, č.p. -, věk 30-60, místní obyvatel

LOUKA KOVÁŘKA

Louka Kovářka? Jmenuje se tak proto, že ji měl ve vlastnictví jeden zdejší kovář .

Jméno dotazovaného: Švehla, č.p. 56-57, věk 60-90, místní obyvatel

CHODBA NA JANŠTEJN

Z Horní Vsi prý vedla chodba na hrad Janštejn. Chodbou údajně chodil, o služebnictvo nahoru na hrad.

Jméno dotazovaného : Švehla, č.p.56, věk: 60-90, místní obyvatel, žije zde 30-60 let

HROBY VOJÁKŮ

Jan Hvězda táhl na Janštejn, Lhotku a Telč. Telč nedobyli, a když odcházeli, napadli je nečekaně nějací válečníci. Vůbec se neví kdo to byl. Hroby vojáků Jana Hvězdy jsou prý sto kroků od „vlčí jámy“. Nikdo je nikdy nenašel.

Jméno dotazovaného : Švehla, č.p.56, věk: 60-90, místní obyvatel, žije zde 30-60 let
Stáří pověsti: husitská doba

PODZEMNÍ CHODBA

Říká se, že z Telče na Rodštejn vedla podzemní chodba. Jeden hajný v Telči měl prý psa, který vlezl do nějaké díry a vylezl až na Rodštejně. Chodba patrně sloužila jako úniková cesta při obléhání hradu.

Jméno dotazovaného: Švehla, č.p.56, věk: 60-90, místní obyvatel, žije zde 30-60 let

POMNÍK JANA HVĚZDY

Údajně se našel kámen, kde je kříž a helma (prý existují i fotografie). Vypráví se, že se jedná o pomník, který tu po sobě zanechal při svých bojích Jan Hvězda.

Jméno dotazovaného: Švehla, č.p.56, věk: 60-90, místní obyvatel, žije zde 30-60 let
Stáří pověsti: husitská doba

MNICOVA SKÁLA

Blízko Javořic stojí Mnichova skála. Vypráví se, že kameny tam schodil čert, který se tudy vracel z nějaké veselky. Prý je to pozoruhodné místo.

Jméno dotazovaného: Švehla, č.p.56, věk: 60-90, místní obyvatel, žije zde 30-60 let

BALKŮV MLÝN

Povídá se, že blízko Balkova mlýna byl lom. Vytlačené čertovo kopyto prý nasvědčuje tomu, že je to vstup do pekla.

Jméno dotazovaného : Švehla, č.p.56, věk: 60-90, místní obyvatel, žije zde 30-60 let

LÉSKOVEC

LÍSKY

Léskovec byl původně název blízkého kopce, na němž rostlo mnoho lísek. Podle kopce se později pojmenovala i vesnice.

Jméno dotazovaného: Třibický Zbyněk, č.p. 29, věk: 30-60, místní obyvatel, žije zde 10-30 let

RAŠELINIŠTĚ

U Počátek jsou rašeliniště, ve kterých se prý utopil vůz i s koňma, který pocházel z Heřmanče.

Jméno dotazovaného: Třibický Zbyněk, č.p. 29, věk: 30-60, místní obyvatel, žije zde 10-30 let

ŽIŽKOVA STŘELBA

Z kopce Léskovce prý kdysi střílel Žižka na tvrz pánů z Léskovce, což byl ve 14. Století čtvrtý nejbohatší rod v Čechách.

Jméno dotazovaného: Třibický Zbyněk, č.p. 29, věk: 30-60, místní obyvatel, žije zde 10-30 let

POČÁTKY

ČERT

V kraji, kde vše oplývalo krásou, žil kdysi rolník jménem Hrubý. Jednoho večera, když spal, se mu z ničeho nic rozhořela stodola a plameny pokračovaly dále do chalupy. Žádné ostatky po něm nezůstaly. Lidé si vypráví, že byl upsaný čertu.

Jméno dotazovaného: Krejča, č.p., věk: 60-90, místní obyvatel

ZMIZELÁ SLUŽEBNÁ

Hospodský Karásek, který měl svou hospodu, dělal porážky načerno. Nějakou záhadou služebná, která u něho pracovala, zemřela ve svém pokoji s prořízlým hrdlem. Dávali to za vinu hospodskému, protože jednoho večera, když opět pořádal porážku, služebná vykoukla z okna a viděla zabité prase. Vypráví se, že jí krutě zabil, když zjistil, že o jeho tajemství ví a poté ji rozsekal a dal do salámu.

Jméno dotazovaného: Krejča, č.p., věk 60 - 90, místní obyvatel

PLAČTIVÁ LOUKA

Poblíž lesa stál uprostřed louky dům. Vlastnil ho jeden bohatý myslivec, který měl pět dětí. Jednoho dne pozval svého přítele, také myslivce, na lov. Ale jak byl schovaný za křovím, jeho přítel postřehl, že se tam něco hýbe. Vystřelil. Myslivec ležel mrtvý na zemi v kaluži krve. Jeho děti byly nešťastné a plakali. Když kombajny jedou dnes na louku sklízet úrodu, den na to začne pršet. Vypráví se, že děti si vzpomněli na svého dávno zesnulého otce a pláčou.

Jméno dotazovaného: Bednářová, č.p. 38, věk: 10-30, místní obyvatel, žije zde 11 let
Stáří pověsti: 300 let

BALKŮV MLÝN

Jednou z večera, když si mlynář vyšel na svou zahrádku, zjevil se mu náhle čert. Osloví ho a říká mu: "Pan táto, že vy jste se lek?" A on mu odpověděl: "Ba lekl sem se, lek!" A od té doby se tomuto místu říká Balkův mlýn.

Jméno dotazovaného: Krejča, č.p., věk: 60, místní obyvatel

KRVAVÝ RYBNÍK

Před dávnými časy, když Jan Žižka bojoval se svými husitskými vojsky proti Křižákům, za městem Počátky se strhla bitva. Prolilo se tam velmi mnoho krve. Od té doby se místnímu rybníku říká Krvavý.

Jméno dotazovaného: Janková, č.p. 51, věk 10-30, místní obyvatel

JAK VZNIKLI POČÁTKY

Praotec Čech šel před dávnými lety hledat zemi zaslíbenou. Procházel okolní krajinou, která oplývala krásou a všichni živí tvorové zde byli šťastní. V jednom místě zabodl do země hůl a označil to místo za počátek. Na tomto místě vznikly Počátky.

Jméno dotazovaného: -, č.p. muzeum, věk 10-30, místní obyvatel

MOROVÝ SLOUP

Za třicetileté války, když Švédové táhli okolo Počátek, tak se městu vyhnuli. Avšak zanechali zde nějakým nevysvětlitelným způsobem černý mor. Po nějaké době, když už mor město opouštěl, tak ten, kdo se již začal uzdravovat, začal neustále kýchat. A ostatní, když ho potkali, říkali mu: "Pozdrav pánbůh," a on na to: "Dejž to pánbůh"! A tak se to v tom kraji vžilo.

Jméno dotazovaného: Bouzková, č.p. 44, věk 30-60, místní obyvatel

ŘEZNÍK S KRVAVÝM NOŽEM

Syn zámeckého pána ze Žirovnice byl velice záletný, rád navštěvoval krčmu a za jednu z radovánek považoval navštěvování řeznickovy dcery Judity z podhradí. Chodilo už to tak nejméně rok. Jednou ho však řezník u Judity načapal a ve zlosti ho řeznickým nožem ubodal. Od té doby prý v noci po Žirovnici chodí řezník s krvavým nožem.

Jméno dotazovaného: Budková, č.p. 52, věk 30-60, místní obyvatel

STUDÁNKA SV. KATEŘINY

Jedné neděle, když se u studánky sv. Kateřiny konala bohoslužba Jezuitů, najednou sem vpadla nepřátelská vojska a chtěla všechny povraždit. Kněz, asi jak se lekl, hodil rychle kalich, který měl zrovna v ruce, do studánka. Ta se nad ním uzavřela. V ten moment zmizel i kněz a nikdo do dneška nezjistil, kam se poděl.

Jméno dotazovaného: Jungmanová, č.p. 180, věk 60-90, místní obyvatel

KRVAVÝ RYBNÍK A PANNA MARIA

Na hrázi rybníka se potkali vojska Žižkova a křižáci. Strhla se velká bitva, padlo hrozně moc vojáků a rybníku se od té doby říká „Krvavý“, protože při bitvě byla hladina rybníka úplně rudá.

Říká se, že v rybníku byl čtvercový kámen. Prý se tam zjevila při bitvě Panna Maria a tím bitvu ukončila.

Jméno dotazovaného: Jungmanová, č.p. 180, věk 60-90, místní obyvatel

DOLNÍ CEREKEV

ČERTOVA SKÁLA

Na čertově skále bydlel čert Hadra. Na protější Fialově skále bydlely víly. Čert za jednou z nich chodil. Když se to dozvěděl Lucifer, nakázal čertovi: "Za trest postavíš do svítání hrad." Čert stavěl, ale úkol nesplnil a tak zlostně dupl kopytem do skály a zanechal tam otisk.

Jméno dotazovaného: Tauber, č.p. 85, věk: 30-60, místní obyvatel

BATELOV

MARÍNA

Ve sklářských hutích v Počátkách vedl všechny peněžní záležitosti „klásmistr“. Peníze ukládal a vybíral v telčské bance. Každou sobotu posílal do města svou pomocnici Marínu pro peníze na výplatu huťáků. Cesta do Telče vedla hustými a hlubokými lesy. Marína chodila bez doprovodu, byla statečná, chytrá a hezká. Nikdy se nic nestalo, až jednou se objevili v lesích loupežníci.

Vyhlídlí si, kudy Marína chodí a kdy se vrací s penězi na hutě. Přepadli ji a kde že má peníze. Marína volala o pomoc, ale nikoho se nedovolala. Ukazovala, že nic nemá, že má kapsy prázdné, ale loupežníky to ještě více naštvalo. Nakonec nebohou dívku zabili a po důkladné prohlídce našli jen několik málo drobných krejcarů v Marínině váčku a zklamání utekli z místa vraždy.

Klásmistr měl o marínu strach. A tak když se dlouho nevracela, poslal jí naproti dva silné šlajfíře. Vrátili se smutní, jen s její mrtvolou. Ale také s penězi. Marína je měla schované ve svých bohatých vlasech spletených do vrkoče,

Klásmistr dal na památku Maríny na tomto nešťastném místě postavit kámen.

Jméno dotazovaného: Tausch, č.p.-, věk: 60-90, místní obyvatel

DUCH S KLÍČEM

Na zámku v Batelově žil kdysi krutý baron. Zemřel ve strachu, že mu někdo ukradne jeho obrovské bohatství. Poklad byl ukrytý v podzemních chodbách pod Batelovem. Byl zamčený několika klíči, které měl u sebe schované. Dodnes jeho duch na tomto zámku straší a chodí s klíčem v ruce v podzemních chodbách jednou do měsíce. Ještě pořád hlídá svůj poklad.

Jméno dotazovaného: Kraličková, č.p.79, věk: 30-60, místní obyvatel

LES HOLEJTNÝ

Po setmění se prý v tomto lesíku objevoval hejkal, který zabíjel nic netušící pocestné, kteří procházeli tímto hájkem. Jednou se jeden občan rozhodl, že hejkala půjde zabít. Vypravil se tedy za soumraku najít hejkala. Když už byl uprostřed lesa, něco zašustilo v křoví. Sedlák se polekal a hned se rozběhl cestou k Batelovu. Měl hrůzou tak zježené vlasy, že už je nikdy nerozčesal.

Jméno dotazovaného: Toman, č.p.-, věk: 12, místní

LESY HANZALKA

Vypráví se, že v těchto lesích kdysi žil loupežník, který okrádal lidi a potom je i zabil. Jednou se na loupežníka vrhlo celé vojsko, a tak byl konečně zajat. Vlastnil však nebývale velký poklad, který ještě před jeho zajetím stačil zakopat, nikdo neví kam. Loupežníka popravili na šibenici za městem. Vždy, když začne bít dvanáctá, loupežník se objeví v mlze a hledá svůj zakopaný poklad. Když zazní poslední úder dvanácté, opět zmizí v mlze.

Jméno dotazovaného: Toman, č.p.-, věk: 12, místní obyvatel

O HEJKALOVI

Všichni lidé z okolí věděli, že v Příhonkách žije Hejkal. Vždy v noci vydával podivné zvuky a překvapoval nic netušící pocestné. Běda tomu, kdo se mu ozval - se zlou se potázel. Hejkal mu hned sedl na záda a ubohý pocestný ho na nich musel nést až do vsi. To nebylo jen tak jednoduché, protože mužík se stával na každém kroku čím dál tím těžší. Teprve před vsí se svého břemene zbavil. Hejkal však na svou oběť vymýšlel různé pasti a nástrahy. Proto se domácí raději dodnes Příhonkám vyhýbají.

Jméno dotazovaného: Toman, č.p.-, věk: 12, místní obyvatel

GAIGER

Před dávnými dobami na zámku žil zlý starosta Gaiger. Lidé ho neměli rádi kvůli jeho nejapným žertům a jeho ukrutnosti. Jednou se rozhodl, že uskuteční ďábelský plán: Připraví si svůj falešný pohřeb. Ten den šli všichni obyvatelé za rakví, ve které ve skutečnosti žádný mrtvý starosta nebyl. Gaiger byl ve skutečnosti na věži a ukrutně se smál. Smál se tak moc, že v záchvatu smíchu dostal mrtvici a spadl z věže. Na jeho opravdový pohřeb však nikdo nepřišel, a tak když se někde něco šustlo, každý to připisoval za vinu zemřelému Gaigerovi. Lidé to tak sužovalo, že se sedláci z celé vesnice rozhodli, že Gaigrovi na hřítov půjdou useknout hlavu. Potom, co se tak stalo, se již nikdo nebál a neměl divný pocit, když procházel okolo hřítova.

Jméno dotazovaného: Toman, č.p.-, věk: 12, místní obyvatel

STUDÁNKA PÁNĚ

Pod Javořicí je studánka a té se říká „Studánka Páně“. V dobách za pronásledování protestantů se stala studánka jejich shromaždištěm. Na velkém kameni se konali bohuslužby. Při jednom z těchto shromažďení byli přítomní překvapeni pronásledovateli. Kněz vhodil do studánky kalich, aby ho uchránil před znesvěcením. Voda byla čirá, ale i přesto, že se nepřátelé do vody dívali pořádně, kalich nespatriili. Stal se zázrak - studánka kalich uchránila. Když pronásledovatelé odešli, našli věrní evangelíci kalich na dně studánky zcela neporušen.

Jméno dotazovaného: Tausch, č.p.-, věk: 60-90, místní obyvatel

DVA PSI

Gregor pracoval v lese, ale skromný výdělek stěží stačil na uživení jeho ženy a syna. Naskytla se však příležitost dalšího výdělku, úřad ponocného. Tak by mohl přilepšit i rodině. Každou noc poctivě hlídal, aby ves nepotkalo neštěstí. Obec postavila ponocnému boudu jako úkryt před nepříznivým počasím. Bouda stála poblíž hřbitova.

Byla noc jako každá jiná, ale přece hodina chyběla do půlnoci, ponocný odtroubil jedenáctou a šel odpočívat do své boudy. Na kostelní věži odbila dvanáctá hodina a ponocný také zatroubil, dnešní službu měl za sebou. Už, už chtěl jít domů, když tu uslyšel ze hřbitova podivné zvuky. Starat se o klid byla jeho práce a tak se rozhodl jít za zvuky. Otevřel vrata hřbitova a uviděl dva veliké psy jak se rvou, až z nich chlupy lítají. Trochu se bál, ale přesto přistoupil blíže a na psy zavolał: „Potvory jedny ani v noci nedáte pokoj!“ A mávl po nich holí, aby je hozehnal. V tu chvíli se oba psy proměnili v chlapy a donutili Gregora k slibu, že neřekne nikomu co viděl. Oba chlapi pak zmizeli. Rozechvělí a na půl živý Gregor se vrátil domů a tam se mu rozsvítilo. Vždyť to bili dva sousedé, co se za života pořád hádali, a tak ani po smrti neměli klid. Gregor se tak tak dočkal rána. Na jídlo neměl chuť, zařikávání ani bylinky nepomohly, ale než na posleď zavřel oči, zavolał si kněze a nikdo dodnes neví, co duchovnímu řekl. Po pohřbu kněz vykropil hrob Gregora a také hroby obou sousedů svěcenou vodou. Snad teď konečně najdou klid.

Jméno dotazovaného: Tausch, č.p.-, věk: 60-90, místní obyvatel

O MARTINU CEJNAROVÍ

Znamení na kameni, který stojí poblíž Batelova, napovídá kdo byl a co dělal Martin Cejnar. Po stranách kříže je kolo od vozu, stočené opratě a jméno s letopočtem 1650. Ano, Martin Cejnar byl forman a tomto místě roku 1650 zahynul.

Kolem Čeňkova kdysi jezdily formanské vozy se sukmem z Jihlavy do Rakous a zpět se vraceli se solí. Krajina je zde kopcovitá, a tak často i dva páry tažných koní měli co dělat, aby zvládli náklad. Těmito cestami jezdil i Martin Cejnar. Byl to prý člověk chamtivý a nevlídný, věčně zamračený a k tomu ještě velmi prchlivý. Ledacos lidé přehlídnu, ale jak zacházel se svými koňmi, to mu měli všichni za zlé. Nakládal na vůz více, než mohli utáhnout, a když potom nemohli do kopce, klekl si a švihal je bičem, až z nich žíně litaly. Jeden z Čeňkovských hospodářů, který už se na to nemohl dívat, přiskočil k Cejnarovi, aby zadržel jeho ruku, která opět zdvihala bič. Rozezlený Martin se po něm ohnal bičem. „Jen aby se ti ten tvůj vůz taky nestal hrobem,“ pomyslel si hospodář.

Zrovna přšelo a sůl ve voze ztěžkla. Když se koně v kopci zastavili, Cejnar seskočil z kozlíku a začal je bezhlavě švihat. Koně zabrali z posledních sil, loukotě zapraskaly a vůz se začal převracet na hospodáře. Chtěl uskočit, ale nestihl to. Ráno ho našli sousedé zasypaného solí. Byl už mrtvý.

Jméno dotazovaného: Tausch, č.p.-, věk: 60-90, místní obyvatel

ČERTOVO KOPYTO

V lese poblíž Batelova je otisk čertova kopyta.

V tomto kraji žil kdysi krejčí, který „bral lidi na hůl“. Pokaždé, když mu někdo přinesl látku na sešití, tak si kousek nechal. Když vtom se u něj jednou zastavil čert a řekl mu: "Hele krejčí, konec zlatých časů, už ses nakradl dost. Musím si tě odnést." Ale krejčí že ne a ne a nakonec čerta usmlouval ještě na rok.

Za rok si pro něj čert přišel, ale krejčí že chce poslední přání: "Postav do svítání hrad!" Krejčí vypustil kohouta dřív, ten zakokrhal a čert upustil poslední kámen na zem, odrazil se od něj a zmizel v pekle. Krejčí už nikdy nešidil.

Otisk čertova kopyta je na kameni dodnes.

Jméno dotazovaného: Tausch, č.p. 49, věk: 80, místní obyvatel

BEZHĽAVÝ PES

Asi na půl cesty mezi Batelovem a Rácovem prý straší. Po polích se zde prohání bezhlavý pes. Jednou, když se řezník se svým psem vracel domů z obchůzky, kdy dojednával s hospodáři koupi dobytka, ještě se zastavil v hospodě na jedno pivo a o půlnoci se vydal na cestu domů. Když se mu nějak začaly plést nohy, chtěl si odpočinout. Ale právě tady si na něj počkali zloději. Obrali ho o všechny peníze a pak ho zabili, ani psa neušetřili. Právě opilci, kteří se vracejí tudy domů, prý viděli bezhlavého psa, jak běhá po poli.

Jméno dotazovaného: Tausch, č.p. 49, věk: 80, místní obyvatel

O HUSITĚCH POD ROŠTEJNEM

Když Husité táhli přes Moravu, sváděli drobné bitky se střídavými úspěchy. K jedné z nich došlo u Horních Dubének u Počátek, kde obléhali Janštejn. Částečně ho pobořili. Za své vzaly i věž a opevnění. Z vyvýšeniny nad hradem uviděl Jan Hvězda hlouběji v lesích další hradní věž. Patřila hrádku Roštejn. Husité se radovali, pro jistotu se rozdělili na dvě skupiny a vydali se směrem k Roštejnu. Jedni dorazili do Doupí a druzí do Třeštica. Obě skupiny minuly hledaný hrad.

Každým rozhodnutím by ale zpomalili vlastní postup a tím by způsobili odkrytí pravého křídla hlavního uskupení. Proto raději táhli dále na Moravu. Tak byl hrad Roštejn ušetřen zkázy.

Jméno dotazovaného: Tausch, č.p. 49, věk: 80, místní obyvatel

DOLOVÁNÍ STRÍBRA U ROHOZNÉ

Jednoho podvečera se vracel hospodář s koněm z pole domů. Projížděl kolem malých křížků. Překvapila ho rychle houstnoucí tma. Ještě že tu cestu dobře zná, utěšoval se. Na krok nebylo vidět. V tom okamžiku z ničeho nic spadl i se zvířetem do veliké a hluboké šachty. Byla kolem dokola zarostlá vysokou trávou. Byť je to k nevíře, přehlédl ji. Bolestný výkřik a řehtání koně se nesly z jámy. Pak nastalo ticho, široko daleko ani živáčka, jen sýček, posel smrti, se chvílemi ozval.

Hospodář už se v hospodě ani na poli nikdy neobjevil.

Jméno dotazovaného: Tausch, č.p. 49, věk: 80, místní obyvatel

DIVOŽENKY

Sedlák Sova měl statek u Rohozné. Jednou šel okolo lesa, když tu k němu přišla divoženka, aby ji prý vzal k sobě, že u něj hospodářství zastane, ale pod podmínkou, že ji nebude vzdorovat. Sedlák tedy souhlasil. Pracovala dobře, nedělala truci, až jednou v létě šla posekat ještě zelený oves a sama ho potom ve stodole vrstvila a vodou kropila. Sova lomil rukama, že přijdou o úrodu, ale nevzdoroval. A tu začaly padat kroupy a všem sousedům úrodu potloukly, a když u Sovů začali mlátit, měli samý pěkný oves.

Jméno dotazovaného: Tausch, č.p. 49, věk: 80, místní obyvatel

O RARÁŠKOVI

Když si Ras vedl právě koupeného koně domů, bylo mu divné, že mu ho ten sedlák dal tak levně, když je ten kůň zdravý, mladý a hezký. Když byl kůň ve stáji sám, bylo slyšet bouchání, frkání a hrabání. Když ale někdo do stáje vešel, všechno přestalo a kůň byl jako ovečka,

jen z něho pěna kapala. Až jednou se podařilo Rasovi nepozorovaně nahlédnout do stáje a co neviděl: rarášek seděl na koni a rajtoval, až se kůň sotva země dotýkal. Ras vešel do stáje a povídá: "Takhle jsme si to kamaráde neujednaly, abych já krmil a ty jezdil. Do teď jsem krmil já, teď budeš ty krmil a já jezdit." Vzal koně a uvázal ho u stromu nedaleko stáje. Když koně potřeboval, tak si pro něj došel, o krmení se nestaral a kůň měl stále co žrát. Až jednou si Ras řekl: "Takhle to přece dál nejde, když koně zabiju, zůstane mi rarášek." A tak vzal koně a na trhu ho prodal.

Jméno dotazovaného: Tausch, č.p. 49, věk: 80, místní obyvatel

TAJNÉ CHODBY NA BATELOVĚ

Na statku u Povolnových mají na zahradě kamenný sokl, a když prší, tak jsou pod ním slyšet podivné hlasy. Dříve na tomto místě stával klášter, ale za některé z válek ho někdo zbořil. Kdo to byl, to se dodnes neví. Ještě dnes, když prší nebo je velká voda, tak je dole pod soklem slyšet hučení, ale nikdo se ještě neodvážil podzemí prozkoumat. Na Batelově prý nějaké takové chodby existují u starších domů, ale žádné plánky nebyly nalezeny.

Jméno dotazovaného: Tausch, č.p. 49, věk: 80, místní obyvatel

O POKLADU NA CEREKEVSKU

Na Cerekevsku se říkalo, že je prý v okolí ukryt poklad. Ale nikdo přesně nevěděl, kde je. Jeden místní sedlák tu měl pronajaté pole. Na velký pátek, kdy se nesmí obdělávat půda, poslal čeledína, aby pole vyplel. Sám si myslel, že jemu se nic stát nemůže, protože on pracovat nebude. Odpoledne děvečka přinesla na pole čeledínovi oběd. Čeledín si pochutnával, když tu najednou děvečka ukazuje doprostřed pole. Tam šlehal do výšky čistě modrý plamen, vyvěral z jámy, která se tam otevřela a byl v ní poklad. Děvečka chtěla běžet k tomu místu, ale čeledín ji zarazil a povídal: "To bys musela mýt modrou zástěru tak velkou, abys s ní zakryla celý plamen." Děvče takovou zástěru nemělo, a tak tam na znamení zůstala jen spálená hlína.

Veškerá námaha byla zbytečná, poklad už nikdo nikdy nespatriil.

Jméno dotazovaného: Tausch, č.p. 49, věk: 80, místní obyvatel

PELHŘIMOV

LESY BABÁLY

Když tímto krajem táhlo vojsko, lidé začaly utíkat. Schovávali se všude, kde to šlo. Jedna skupinka lidí z vesnice Olešná se schovala do blízkého lesa. Když vojáci odtáhli, ostatní lidé ze sousední vesnice se jich ptali: "Báli jste se?"
A lidé z Olešné jim odpovídali: "Ba Ba, Báli!"

Jméno dotazovaného: Dlouhá, č.p. základní škola, věk: 40, místní obyvatel

HRAD KÁMEN

Na jednom hradě v okolí Pelhřimova bydlely tři sestry, které se pořád hádaly. Jejich hádavost došla až tak daleko, že jednu sestru kdosi zazdíl do útrob hradu.

Jméno dotazovaného: Dlouhá, č.p. základní škola, věk: 40, místní obyvatel

VESNICE PAVLOV

Každý občan ví, že v zámku na Pavlově je zazděná hraběnka. Podle pověsti jí nechala zazdít zlá sestra, která se s ní nechtěla dělit o majetek zděděný po otcově smrti. Od té doby se říká, že ubohá zazděná hraběnka žalostně pláče.

Jméno dotazovaného: Dlouhá, č.p. základní škola, věk: 40, místní obyvatel

ČERTOVA SKÁLA

Čert jednou dostal za úkol postavit hráz, než zakokrhá kohout. Když nesl poslední kámen, zakokrhá kohout, čert vztekle kámen odhodil a celou hráz rozbořil. A od té doby tam stojí čertova skála.

Jméno dotazovaného: Dlouhá, č.p. základní škola, věk: 40, místní obyvatel

DIVÉ ŽENY

Na louce za vesnicí prý tančily divé ženy. Podle pověsti utančili mlynáře.

Jméno dotazovaného: Dlouhá, č.p. základní škola, věk: 40, místní obyvatel

NOVÝ RYCHNOV

CHODBY

Ze zámku vedly podzemní chodby. Vedly do polí.

Jméno dotazovaného: Měkota Petr, č.p. obecní úřad, věk: -, místní obyvatel, žije zde 10-30 let

ZABITÁ NEVĚSTA

Švarný junák si namluvil v Milíčově dívku. Měli se rádi, ale jelikož byl silný a velký, poslali ho na vojnu. S milou si slíbili, že na sebe budou věčně čekat. Vojna trvala dlouho a po milém ani vidu ani slychu. Milá to nevydržela a zasnoubila se s bohatým synkem zdejšího sedláka.

Jednou maširoval pluk jejího bývalého milého zdejším krajem a nedaleko vsi se utábořil. Tu noc se junák odtrhl od ležení a spěchal za svou milou. Jaké však bylo jeho zděšení, když od rodičů zjistil, že se jeho milá druhý den vdává. Počkal do rána za kamenem u cesty, kudy měl jít svatební průvod.

Když kolem ráno procházeli svatebčané, jednou ranou zastřelil milou a druhou sebe. Na tomto místě vesničané postavili železný kříž zapuštěný do onoho kamene. Kříž tam už není, ale pamětníci na něj pamatují.

Jméno dotazovaného: (žena), č.p.-, věk: -, místní obyvatel (kronikářka)

HORNÍ CEREKEV

NA KLEKTAVCI

Odedávna to bývalo pěkné pole mezi Těšenovem a Řeženčicemi. Nejlépe se na něm dařilo bramborám. Patřovalo sedlákově, u něhož kromě čeledína a děvečky sloužil asi desetiletý chlapec, úplný sirotek. Sedlák se ho ujal, ale zadarmo to nebylo. Kluk musel pomáhat, co mu síly stačily.

Na podzim se dobývaly a svázely brambory. Čeledín rozoral brázdy, za ním šli ženy a sbíraly do košíků brambory a sypaly je na vůz. S nimi byl i Kuba- tak se chlapec jmenoval. Večer byl utahaný od vysypávání košíků a celé tělo ho bolelo. Těšil se, že bude moci jít spát, ale sbíralo se dokud bylo vidět a teprve potom čeledín odvážel vozy jeden po druhém domů. A u těch posledních musel někdo počkat. Kdo? Inu - Kuba, kdo jiný!

Neodvážil se odmítnout, ale strašně se na poli po tmě bál. Čeledín odvezl předposlední řůru. Kubovi byla zima, trápil ho hlad a vzpomněl si na všechny strašidelné příběhy, které slyšel vypravovat: o světýlkách, hejkalech, divých ženách....

Najednou uslyšel divný zvuk. Nerozpakoval se a hup - a už byl v koruně staré jabloně na kraji pole. Dobře udělal. Na pole přiběhlo stádo divočáků i se starým knourem a bez bázně začalo spásat zbytky brambor. Večer se pomalu nakláněl blíž noci.

V Kubovi byla malá dušička, ani se na stromě nepohnul, snad se bál i dýchat. Byla to věčnost, než se na polní cestě ozval rachot přijíždějícího vozu. Divočáci zpozorněli- a zmizeli, jako když do nich střílí.

Čeledín se díval po Kubovi, ale nikde ho neviděl. Teprve na opakované zavolání se ozval ustrašeným hláskem z jabloně. "Co tam děláš ty kluku," divil se čeledín. "Koukej ať si dole, jinak tě tam nechám přes noc."

"Proboha jen to ne! Já sem se jenom strašně bál, když sem přišli klektavci a strašně klapali zubama."

Čeledín se smál, jak si Kuba přejmenoval divočáky.

Vypravoval o tom doma hospodáři i chasě a od té doby se tomu poli říká "Na klektavci".

Jméno dotazovaného : Mülhaldlová, č.p. základní škola, věk :45, místní obyvatel

O OHNÍCH ŽIVOTA

Po velikých válkách sužovali zbídačené obyvatelstvo epidemie. Nejobávanější nemocí byl mor. Kdo morem onemocněl, věděl, že je to konec. Léky nebyly a nemoc postupovala velice rychle. Stačilo několik dnů, někdy i hodin. Kdo se nemocného dotýkal, taky onemocněl. Na nemoc vymíraly celé rodiny, někdy i vesnice.

Stejně tomu bylo po třicetileté válce. V polovině sedmnáctého století v Těšnově a v okolních vesnicích vypukl mor. Podlehli mu téměř všichni obyvatelé. V celém Těšnově zůstal jediný člověk, který přežil. Když se vzchopil ze všech přestálých hrůz, vyšel jednou večer na kopec, kde se dodnes říká Na vrších, a zapálil veliký oheň. Sledoval okolí, jestli si někdo ohně všimne a odpoví.

I v nedaleké Rohozné přežil pouze jediný člověk. Všiml si vatry na kopci a odpověděl také ohněm. Tak si dávali každý večer ohněm znamení, že ještě žijí. Navštívit se báli, aby se nenakazili.

Když byly později zlikvidovány pozůstatky moru a další nákaza už nehrozila, přivedli si oba do svých vsí nové manželky. Po nich přišli další obyvatelé. Stavení a chlévy vykourili, začali obdělávat pole a život šel dál.

O večerních ohních jako znamení života vypravovali babičky a dědové vnoučatům, a tak se ta pověst uchovala až do našich časů.

Jméno dotazovaného : Mülhaldlová, č.p. základní škola, věk :45, místní obyvatel

O CVILÍKU

Za Černovem se kdysi těžilo stříbro. Najednou ale začal ze skály vytékat silný pramen. Tekl do dolu, a ten se začal naplňovat vodou. Černovští si nevěděli rady. Zkoušeli pramen ucpat, ale nešlo to.

Vtom šel okolo pláteník. V koši mu ze všeho zboží zbylo už jen nejhrubší laciné plátno - říkali mu cvilink. Prodal ho černovským a ti s ním zkusili ucpat pramen. A povedlo se! Voda přestala stoupat.

Zůstal pouze rybníček na místě zaplaveného dolu. Na památku té události se mu dodnes říká Cvilínek.

Jméno dotazovaného: Mülhaldlová, č.p. základní škola, věk :45, místní obyvatel

O BEZEDNÉM DOLE

Kousek za Černovem je lesík a v něm hluboká jáma. Za starých časů se vypravovalo, že na tom místě byla hospoda.

Jednou se konala v hospodě veliká slavnost, při níž se hrálo a tančilo. Když bylo však veselí v nejlepším, pod podlahou to zapraskalo a celá hospoda se propadla do země. Jáma, která po ní zůstala, je prý bezedná.

V okolí se našlo stříbro, ale havíři se tam báli kutat. Někdy prý totiž bývalo z jámy slyšet hudbu a výskající hlasy.

To prý zní tanec ze zaniklé hospody.

Jméno dotazovaného: Mülhaldlová, č.p. základní škola, věk: 45, místní obyvatel

O ZANIKLÉ OBCI JISTEBNICE

Směrem ke dvoru Brajnerov, nedaleko dnešního Těšenova, prý ještě začátkem tohoto století bývaly vidět na čerstvě zoraném poli tmavé obdélníky - obrysy bývalých stavení dávno zaniklé obce Jistebnice.

Stávala v těch místech od nepaměti, ještě dávno před tím, než vznikl Těšenov. Zanikla prý na počátku čtrnáctého století, když začínala stoletá válka. Krajem táhly tlupy vyhladovělých žoldnéřů. Běda vesnici, která jim přišla do cesty. Vojáci ji vydrancovali, obyvatele povraždili a vesnici zapálili.

Stejný osud potkal i Jistebnici. Obyvatelům se naštěstí podařilo utéci, tím si zachránili holý život, ale chalupy byly vypáleny a drancující vojáci odnesli všechno, co mělo nějakou cenu.

Nebylo to poprvé. Vesnice ležela u cesty a byla všem, co tudy procházeli, na očích. Tentokrát se ale obyvatelé už nevrátili. Někteří odešli do jiného kraje, jiní se usadili v nedaleké vsi Těšenov, která nebyla u cesty a schoulená v údolí pod kopcem skýtala větší bezpečí.

Zůstaly jen rozvaliny domů a rybník, který se dodnes má správně jmenovat Jistebník. Ale časem se pro něj vžil název Dlouhý.

Jméno dotazovaného: Mülhaldlová, č.p. -, věk 45let, místní obyvatel

O HAMERSKÉ LUCERNĚ

Poblíž Horní Vsi stával kdysi hamr. Potom ho zrušili, ale formani, kteří tudy jezdili do Pelhřimova na trh, vídali v těchto místech podivný zjev: v místech, kde byla cesta rozbitá a nebezpečná, se před nimi objevilo světlo a provázelo je až na rozcestí za Horní Cerekev. Tam zmizelo.

Lidé tomu podivnému strašidlu říkali „hamerská lucerna“ a měli je rádi. Nikomu totiž neubližovalo. Alespoň dokud k tomu nemělo vážný důvod. Říkalo se totiž, že nemá rádo, když se k němu někdo chová neuctivě.

Jeden kočí začal prý na ducha ošklivě pokřikovat. Světlo zmizelo, ale vzápětí dostal takový pohlavek, že sletěl z kozlíku na zem. Sice k tomu někteří dodávali, že spadl proto, že se podíval v hospodě hluboko do džbánku a neudržel se na kozlíku, ale kdo ví.

Když se z cesty stala silnice, po níž začali jezdit auta, hamerská lucerna zmizela. Ale ne docela.

Ještě dnes byste mohli slyšet z úst starých lidí slyšet na adresu nějakého rozzívence pohrdavou poznámku: Ty strašidlo jedno hamerský!

Jméno dotazovaného: Mülhaldlová, č.p.-, věk 45let, místní obyvatel

O VÁLCE PRUSKO-FRANCOUZSKÉ

V době prusko-francouzské vojny v roce 1813 se dostali vojáci obou zneprátelených stran až do vesnice Těšenov. Vypravuje se, že proti sobě stříleli dva vojáci z půdy domů čp.13 a čp.18 okénky ve štítu přes celou náves. Vystřelili - a bohužel také trefili. Občané našli na půdách už pouze jejich mrtvoly. Od té doby Těšenov dvakrát celý vyhořel. Naposledy v roce 1893. Všechny chalupy byly nově postaveny. Ale okénka štítů domů č.p.13 a 18 na sebe opět hledí přes těšenovskou náves. Obyvatelé jen doufají, že střílet se z nich už nikdy nebude.

Jméno dotazovaného : Mülhaldlová, č.p. -, věk 45, místní obyvatel

O STRÍBRNÝCH KVĚTECH

Jednou pozdě večer pásl mladý pacholek krávy pod Křemešником. Byl den svatého Jana Křtitele, kdy nabývají moci čáry a kouzla. Mládenec se kouzel bál, ale ještě více se bál svého zlého a lakomého sedláka. Teprve když uslyšel zvonit klekání, rozhodl se, že požene domů. Tu se před ním najednou objevila krásná, bíle oděná panna. Lekl se jí, ale když mu vlídně pokynula, uklidnil se. Ptala se ho, co tu dělá. Vyprávěl jí ochotně o svém trpkém životě. Víla ho litovala a otevřela dlaň a na dlani jí vyrostla překrásná stříbrná květina. Darovala jí pasáčkovi, aby si pomohl z bídy. Mladík neznal cenu krásné květiny. Zastrčil si ji za klobouk a hnal stádo domů. Lakomý sedlák si ale vzácného květu hned všiml a ptal se pacholka, odkud květinu má. Ten vylíčil vše podle pravdy. Sedlák se rozhodl, že klenot mládenci vezme. Počkal, až pasáček usnul a polehounku vytáhl stříbrný květ z jeho kloboučku. Jaké však bylo jeho zděšení, když se vzácná květina proměnila v jeho lakomé zlodějské ruce v obyčejný bodlák.

Jméno dotazovaného: Mülhaldlová, č.p. -, věk 45, místní obyvatel

O ZALOŽENÍ NOVÉ VSI

Budu vám vyprávět pověst od starých lidí. Je-li pravdivá nevím.

Směrem od Horní vsi k Horním Dubenkám je v lese zřícenina hradu Janštejna. Pod hradem stávala vesnička Bražka - dodnes se tam říká "V Bražkách". Na západ od ní stála vesnička Kuchlinka a na východ vesnička Lhotka - dodnes se v těch místech říká "Ve Lhotách" a "Na Kuchlinkách". Kromě názvů se však zachovaly ještě studánky a pozůstatky hliněných nádob v zemi.

Když tudy táhla napoleonská vojska, vypalovala vesnice. Obyvatelé těchto tří vesniček se rozutekli do lesů a schovali se. Když vojáci odtáhli, lidé se vrátili a usadili se v dolině, která byla mezi třemi původními vesnicemi. Byl tu potok a rybník, dolina byla chráněna před větry a nepohodou. Zvolili si mezi sebou starostu a ten nazval to místo Nová Ves.

Od těchto dob nese ta vesnice toto jméno až do dneška.

Jméno dotazovaného: Mülhaldlová, č.p. -, věk 45, místní obyvatel

O ERBU HORNÍ CERKEVĚ

Víte, jak se dostala kančí hlava do hornocerekevského erbu? To prý bylo tak:

V kotlině mezi Jelením a Hřbitovním vrchem se kdysi zalíbilo nějakému Líčkovi a založil zde osadu Líčkovice. Byl to velmi silný a odvážný chlapík, který se nikoho a ničeho nebál. Jednou, když odpočíval po práci na poli u lesa, překvapil ho velký kanec, který na něj z nenadání zaútočil. Zbraně leželi daleko. Ale Líčka se nezalekl a uškrtil kance holýma rukama. Na památku toho siláckého kousku začal pak poznamenávat všechny svoje věci obrazem kančí hlavy. A osada, která vznikla na místě jeho zápasu s divokým zvířetem, dostala kančí hlavu do svého erbu.

Jméno dotazovaného: Mülhaldlová, č.p. -, věk 45, místní obyvatel

O LAKOMÉM SLÁDKOVI Z CERKEVSKÉHO PIVOVARU

Na cerekevském pivovaru pracoval kdysi velice bohatý a lakomý sládek. Chasa se u něj měla špatně, ale jemu bylo peněz pořád málo. Nakonec si zavolal čerta a slíbil mu svoji duši, když mu naplní zámecký rybník po hladinu zlatými penězi. Čert slíbil. Ale ani v pekle tolik peněz neměli a Lucifer pro neuvážený slib čerta huboval. Na zemi se z toho strhla náramná bouře a vichřice. Okolo zámeckého rybníka rostla spousta akátů. Byl už podzim a akáty byly obsypány zlatými lístky. Vítr je serval a zasypal jimi hladinu zámeckého rybníka. Ráno viděl lakomý sládek na hladině lesklé zlaté penízky. Zaradoval se, že čert splnil svůj slib a rozběhl se k rybníku pro slíbené bohatství.

Ale na okraji hráze mu uklouzla noha, svalil se do vody a utopil se. Touha po zlatě ho stála život. A čert strčil jeho duši k ostatním lakomcům.

Jméno dotazovaného: Mülhaldlová, č.p. -, věk 45, místní obyvatel

O POKLADU V PODZEMNÍ CHODBĚ

Kroniky i staří obyvatelé Horní Cerekve vám dosvědčí, že pod vesnicí vede spousta podzemních štol a chodeb. Vedly z cerekevského zámku a radnice do Horní Vsi, kde byla panská tvrz a také do lesíka Pláňava. A pověst vypráví, že v jedné z těch chodeb je dodnes schovaný poklad.

V pohnuté době před bitvou na Bílé hoře patřil cerekevský zámek Albrechtu Šebestyánu z Léskovce. Poddaní ho nenáviděli, byl krutý, lakomý a navíc byl věrný vídeňským Habsburkům a nepřítel všech nekatolíků. Nakonec musel před vojskem nekatolických pánů utéci. Utíkal na kvap, proto si s sebou mohl vzít jen malou část svého majetku. Zbytek cenností ukryl za pomoci svého rychtáře v jedné z podzemních chodeb pod cerekevským zámkem. Jen on a rychtář o pokladu věděli.

Ale rychtář byl věrný Čech a nechtěl, aby se zrádný pán mohl ze svého majetku opět těšit. Sotva tedy pán uprchl, přenesl s několika poddanými poklad na jiné bezpečné místo. Ale pak přišla vojna a rychtář padl. Padli i ostatní, kteří znali místo úkrytu. Pán se vrátil, ale ani on svůj poklad už nenašel.

Chodby se časem zřítily, z části je zasypala zem, z části je zalila voda. A dodnes snad v některé z nich leží pohřbený poklad Albrechta Šebestyána z Léskovce, který nepřinesl štěstí ani jemu, ani nikomu jinému.

Jméno dotazovaného: Mülhaldlová, č.p. -, věk 45, místní obyvatel

LIBKOVA VODA

LIBKOVA VODA

Do obce kdysi přišel chatař Libek, který se rozhodl, že si zde vykope studnu. Našel si vhodné místo přímo pod stáletou lípou.

Údaje o dotazovaném byly ztraceny

VRAŽDA SLUŽKY

Jedna z nejvyhlášenějších hospod v Počátkách je stále hostinec u Karásků. Dodnes je však zmizení zdejší služky opředeno tajemstvím. No, bylo to asi takhle:

Hospodský Bedřich byl urostlý, brunátný muž. Byl podlézavý a chytrý jako liška, každý se před ním měl na pozoru. V jeho hospodě sloužila i mladá služka Marjánka. Neměla rodiče ani příbuzné, a tak si musela na živobytí vydělávat tvrdou prací. V hostinci u Karásků to neměla lehké, hospodský k ní byl tvrdý a neodpustil jí žádnou maličkost.

Jednou večer, to už byla Marjánka ve své ložnici, uslyšela najednou podivné sténavé zvuky ze dvora. Vykoukla a uviděla, jak se v koutku dvora krčí malé prase a k němu se blíží hospodský s obrovskou sekerou. Služce poklesla brada a uvědomila si, že krutý hostinský poráží vepře načerno. Bedřich však nebohou služebnou spatřil a zděsil se, že ho chytila při činu. Bylo pochopitelné, že ji chtěl umlčet, ale od té doby ji už nikdo nespátril. Lidé si vyprávějí, že nebohou služku snědli i s prasetem ve výtečném salámu.

HORYMÍR A BARBORKA

Pokud by se někdo rozhodl navštívit Častrovský zámek, je třeba ho upozornit, co se vše může přihodit. Pokud je v navštěvování těchto míst zkušený, pak jej nemůže překvapit např.: Bílá paní, jež je zde někdy k vidění. Mohla by se mu také naskytnout podívaná, jakou skutečně dosud nezažil.

Jeden den v roce se totiž na zámku od rána do večera odehrává podivný výjev. Vrata zámku se náhle rozletí a vyjede z nich statný Horymír se svou ženou Barborkou v honosném kočáře. Po chvíli se za nimi vyřítí jeho žárlivý bratr a dá se do pronásledování. Všichni tři takto zamíří do nedalekého lesa, kde však najednou zmizí, jako by se vypařili. Pokud si však vyděšení pozorovatel v této chvíli myslí, že vše skončilo, tak se mýlí. Za chvíli se totiž všichni nevysvětlitelným způsobem objeví zpět na zámku a vše se opakuje. A tak po celý den.

Kdybychom pátrali po příčině tohoto jevu, mohla by nám napovědět jiná pověst, která se v kraji traduje. Vypráví o tom, jak nedaleko tvrze Barborka žili kdysi dva bratři. Starší z nich měl krásnou ženu Barboru, na které však i mladší mohl oči nechat. Po nějakém čase přišla do kraje vojska. Není jisto, proč byl mladší bratr služby ušetřen, ale odešel jen ten starší. Dlouho, předlouho na něj čekali, zvláště pak jeho žena. Nakonec byl prohlášen za mrtvého. To byla konečně příležitost pro mladšího bratra. Neváhal a požádal hned Barborku o ruku. Ta souhlasila. Druhý bratr však nebyl mrtvý. Po dlouhé době se přece jen vrátil. Když viděl co se stalo popadl jej vztek. V návalu hněvu svého bratra zabil a jeho sídlo vypálil. Barborka však byla něžná duše a to na ní bylo příliš. Ze všech těch událostí se pomátla a v troskách vypáleného sídla se utrápila k smrti. Od té doby se tam říká na Barborce.

Je ještě jedna verze, podle které starší bratr se jmenoval Želimír a mladší Vojslav. Po náratu z války Želimír obléhal Vojslava s Barborou v Častrově. Vojslav byl zabit a Barbora zajata. Želimír se nad ní slitoval a dal jí milost, ona se však krátce nato otrávil.

Želimír byl událostmi zdrcen, proto hledal útěchu v alkoholu. Jednou jel opilí na koni kolem rybníka, spadl a zlomil si vaz.

STUDÁNKA PÁNĚ

V těžkých dobách, kdy byli pronásledováni nekatolíci, se jedné studánce pod Javořicí začalo říkat Studánka Páně. Jestli chcete vědět, jak se jí tohoto jména dostalo, tak si pozorně přečtete tuto pověst, která o ní vypráví.

Když pronásledovatelé dorazily i k okolí Javořice, stala se studánka shromaždištěm lidí, kteří byli věrni evangelické víře. Neměli žádný kostel, ale na bohoslužby jim stačil kamenný stůl. Při jedné bohoslužbě byli přítomní nemile překvapeni pronásledovateli. Kněz věrných evangelíků na poslední chvíli vhodil kalich do čisté a čiré studánky, aby ho pronásledovatelé nespatri. Vtom se stal zázrak. Přestože studánka byla čirá a katolíci do ní nahlíželi, nebylo nic vidět a kalich byl jimi nespatri.

Když pronásledovatelé odešli, věrni evangelíci se vrátili ke studánce. Kalich tam našli ležet na dně studánky nepoškozen. Proto se této studánce dodnes říká Studánka Páně.

Jiná verze pověsti však okolnosti příběhu líčí zcela jinak:

Nedaleko Počátek je krásná studánkou s průzračně čistou, a snad i léčivou vodou. Říká se jí studánka svaté Kateřiny.

V dobách, kdy v kraji působil Jezuitský řád, těšila se studánka lidové úctě. Konali se u ní nejrůznější pobožnosti a voda z ní byla pro všechny přímo posvátná. Jezuité se proto rozhodli sloužit zde dokonce mše. Jednoho dne se opět u studánky konala bohoslužba. Kněz Fjodor právě držel v rukou kalich, vykládaný drahými kameny, ve kterém bylo proměňováno víno v krev Páně, když vtom doprostřed shromážděných lidí vtrhli vojáci. Byli to nejspíš křižáci. Kněz se tak lekl, že odhodil kalich i s vínem rovnou do studánky. Náhle se však stalo něco, co nikdo nečekal. Studánka se i s knězem zavřela. Po Jezuitovi nezůstalo ani stopy.

Lidé zůstali stát nehybní, jak byli zkoprnělí. Vojáci rázem zapomenuli na vraždění a jen zírali na místo, kde ještě před chvílí stál farář a třpytila se hladina čiré vody. Byla to jistě pomoc shůry, neboť jen díky této záhadné události stačili lidé před vojáky utéct. Ale kam se kněz poděl, to nikdy nikdo nezjistil.

PODIVNÁ SKÁLA

Blízko Javořic stojí podivuhodná skála. Budu vám vyprávět, jak toto místo vzniklo. Bylo horké sobotní odpoledne a v pekle byla ohromná hostina, protože se tam podařilo dostat jednoho namyšleného pána z Myklenic, který měl už pěkné zásoby hříchů i pro jiné. Tak tedy čerti si tam pěkně užívali.

Jeden čert, který se jmenoval Šplecháč, měl ten den velmi důležitou práci, měl nést obrovské kameny na nedaleký hrad, protože jeden hradní pán se čertům upsal krví, že za dvacet let půjde do pekla výměnou za tři přání. Toto bylo jeho první. Šplecháč se tedy vydal na cestu, ale poněkud to s veselím přehnal. Uletěl pěknou vzdálenost, když ho všechny síly opustily a ohromné kameny pustil.

A od té doby tam na tom místě stojí skála, které se říká Míchova nebo Mnichova.

DUDÁKŮV KÁMEN

U jednoho velkého, bílého kamene v lese se scházeli Vojtěch s Markétou. Vojtěch byl synem sedláka Jíry a byl vyučený kovář a Markéta byla dcerou sedláka Míry. Jíra a Míra byli dobří kamarádi a jejich vztah schvalovali, ale byla zvyklost, že ženich nevěstu nesměl den před svatbou vidět. Ale milenci tuto zvyklost porušili a sešli se u kamene v lese.

Nějakou náhodou za kamenem seděl dudák, Vojtěch s Markétou si ho vůbec nevšimli a tak si dudák řekl: „Teda, teda to je drzost porušit tuto starou zvyklost v tomto kraji, myslím, že jim dám za vyučenou!“ Dudák začal hrát na své staré dudy. Milenci se strašně vylekali a úprkem letěli do vesnice a ještě celí večer z toho byli nesví a vyčítali si, žetam vůbec chodili. Od té doby se říká tomu místu Dudákův kámen a každý úplněk v jedenáct hodin se od tamtud ozývají dudy.

KRYŠTOF Z BUTŠTEJNA

Baron, který žil na zámku Žirovnice, byl velice ješitný a o své panství se nestaral. Raději pořádal pitky, ale nejradši jezdil za řezníkovou manželkou, paní Brechenovou. Chodil za ní velice často, samozřejmě když řezník nebyl doma. Žena byla velice krásná. Baron Kryštof jí velice rozmazloval, nosil jí drahé šaty a šperky.

Jednoho dne, když byl Kryštof zase u řezníkovi ženy, hlučně se zavřeli vstupní dveře do chalupy - byl to řezník. Kryštof urychleně spakoval své věci a už se chystal otevřít okno, aby tiše zmizel, ale v tom do ložnice vtrhl Brechen s řeznickým nožem. Několikrát zabodl svůj nůž do vyděšeného i překvapeného Kryštofa a když si uvědomil, co udělal, utekl i se zkrvaveným řeznickým nožem do lesů.

Baron zemřel. Avšak nezůstal nepotrestán. Strážce svého pána chtěli pomstít, a tak vyhledali Brechena a odvedli ho na zámek, který byl pokrytý černým sukmem. Hned ten den byl popraven na zámeckém dvoru.

Prý ještě než mu sřali hlavu, proklel svou nevěrnou manželku. Poté zemřel.

V kraji se však vypráví ještě jedna verze této pověsti. Podle ní to bylo všechno asi takhle:

Mladý syn zámeckého pána ze Žirovnice byl záletný, rád navštěvoval krčmu v podhradí, pořádal hony, pitky a za jednu ze svých oblíbených radovánek považoval i navštěvování krásné a svůdné řezníkovy dcery Judity. Judita měla mladého pána ráda, avšak on to s ní nemyslel vážně a jen ji využíval.

Jednou, když se zase tajně milovali v Juditině podkrovní komůrce, rozlétli se dveře a na prahu stál řezník. V místnosti bylo šero, avšak přesto mohl dostatečně dobře rozeznat, co se tu dělo. Byl nepřítel. Popadl dlouhý řeznický nůž a vrhl se na zámeckého pána, který se krčil v rohu v rouše Adamově.

Judita běžela do zámku pro pomoc, ale mladého pána již nikdo nevzkřísil. Řezník z města zmizel a po nějaké době se začal ve městě objevovat jeho duch se zkrvaveným nožem.

ČERTŮV HRÁDEK

V Dolní Vsi bydlela již od narození mlynářka. Muž jí už zemřel, a tak bydlela sama s dcerou Ančou. Měly mlýn a nic jim nechybělo, ale jak už to tak bývá, dceři se zachtělo vdavků. Matka ji v tom samozřejmě podpořila. Anča byla vyhlášená krasavice a tak přijeli ženichové ze široka daleka. Anče se líbili všichni, ale usmyslila si, že si vezme jen toho, kdo pro ni postaví hrad do svítání.

Podmínka byla velice těžká a řada nápadníků to vzdala. Zbýl jen poslední, velice podivný. Byl vysoký, měl vlasy černé jako uhel, a místo jedné nohy měl kopyto. Asi jen slepý by nepoznal, že je to čert. Anča dostala strach, ale dala slib a mohla jen doufat, že to čert nestihne.

Čert začal při západu slunce. Nosil kameny z lomu a stavěl hrad na kopci tyčící se nad vesnicí. Začalo svítat a čert nesl poslední kámen. Když byl v půli cesty, uslyšel hlasité zakokrhání. Vztekle odhodil kámen a zmizel v pekle. Od té doby se nedostavěnému hradu říká čertův hrádek.

ŠIBENICE NA STRAŠÍMI

Na kopci poblíž Strašimi byla prý dříve šibenice. Pán, kterému patřilo okolí i s kopcem, měl strašně rád své zlato. Jednou při obědě zjistil, že mu někdo ukradl zlaté přibory. Začalo zběsilé vyšetřování, při kterém neprávem odsoudili čeledína pro trest smrti oběšením. Chvilka popravky nastala a čeledín vykřikl: "Hrom do té šibenice!" A vtom do šibenice sjel blesk a šibenice se rozpúlila. Přítomní to považovali za zázrak a krádež se začala znovu vyšetřovat. Přišlo se na děvečku, ale pro tentokrát se nezvolil trest smrti, nýbrž nějaký mírnější trest. A šibenice se zrušila.

ZABITÁ NEVĚSTA

Za časů častých válek si v okolí Miličova namluvil švarný junák Miličovskou dívku. Měli se hrozně rádi a chtěli se vzít. Ale jelikož byl statný a silný, tak si ho vojna našla. S milou si slíbili věrnost, a že na sebe budou čekat. Ale vojna byla dlouhá, předlouhá, až to dívka nevydržela a namluvila si, ne zas tak mladého, ale bohatého sedlákovy syna.

Po delší době táhnul pluk, v němž sloužil onen junák, okolo Miličova. Tu noc se utrhł od ležení a navštívil své rodiče. A jak se prý má jeho milá. Rodiče posmutněli, protože další den se chystala svatba.

Přečkal do rána za kamenem u cesty, kudy měl jít svatební průvod. Když druhý den kolem procházeli svatebčané, počkal si na svou milou, jednou ranou zastřelil ji a druhou sebe. Do toho kamene, za kterým byl schovaný, později zapustili železný kříž, který tam už není, ale pamětníci na něj vzpomínají.

PLAČTIVÁ LOUKA

V lese za Počátkama měl na starost půl lesa jeden hajný a druhou půlku druhý. Myslivec Bohdan byl velice bohatý díky získanému dědictví. Jeho soused Jaromír mu k smrti záviděl, nebylo dne, kdy by neměli nějakou potyčku. Bohdan měl 5 dětí, byli jedinou památkou na jeho ženu. Jednoho dne hned z rána šel Bohdan na nedalekou louku na lov. Když

tam došel, dočkal se nemilého překvapení. Uprostřed louky stál jeho soused. Jakmile ho Jaromír uviděl, zalesklo se mu v očích a bez přemýšlení Bohdana zastřelil. Když se to dozvěděli děti, zemřeli žalem.

Od té doby se říká, že když se na té louce, kde se to stalo, seče tráva, na seno vždy začne přšet. To prý hajného děti stále pláčou.

O POVĚRČIVÉM MLYNÁŘI

V častrovském mlýnu, který stál na potoku za městem nedaleko rybníka, se kdysi usadilo podivné strašidlo. Byl to duch pověřčivého mlynáře, který věřil, že každý úplněk vylézá čert z nedaleké skály, aby ho vzal s sebou do pekla. Ze samého strachu dostal mrtvici a zahynul, bylo to zrovna o žních. A od té doby tam straší jeho duch a protože to bylo o žních, duch mlynáře má kolem pasu uvázané povřísllo. Objevuje se každý úplněk a čeká až ho vysvobodí nějaká lidská bytost, která mu to povřísllo odřízne.

DUCH S KLÍČEM

Na batelovském zámku žil velice bohatý a lakomý baron, který měl zlata plný zámek a nikomu nikdy nic nedal, neboť spíš bral, než dával. Každý večer chodil kontrolovat své bohatství, které měl zamknuté několika klíči, tak se o něj bál. Nikdo ze zdejších lidí netušil, kde má zlato ukryté.

Tak to šlo delší čas. Bohatství přibývalo a s ním i strach z krádeže. Jednoho dne ho samým strachem ranila mrtvice a bohatý baron zemřel.

Od té doby se na zámku zjevuje jeho duch s klíči od tajné skrýše a schází do podzemních chodeb, kde byl poklad nejspíš ukrytý. Děje se to jednou za měsíc, ale není to pravidelné. Možná proto, aby si na něj někdo nepočíhal a neuloupil jeho tajemství, které si odnesl s sebou do hrobu.

VESELÁ

Nedaleko města Častrov se nachází obec Veselá. Její název však rozhodně nevystihuje příhodu, která se zde prý udála.

V obci kdysi bydlel kostelník Jiří. Byl již starý, ale stále oddaný své práci. Pracoval v kostele od rána do večera, a když nepracoval, tak s naprostou oddaností seděl na lavicím před oltářem a naslouchal tichu. Lidé z vesnice ho měli rádi, a to nejen díky jeho spolehlivosti, ale také kvůli jeho dobrosrdečnosti a ochotě.

Ona tragédie, *kvůli které dodnes truchlí celá ves*, se stala jednoho pozdního červnového večera. Jiří byl již doma, když uslyšel daleké, ale stále se přibližující hřmění. Beze sporu ohlašovalo bouři. Do hodiny již bili blesky a burácely hromy. To dokonce i zkušenému kostelníkovi nahnal hrůzu. Rozhodl se tedy, že noc přečká v kostele, kde se bude určitě cítit bezpečněji.

Když vyšel ven, vítr mu do tváře vhodil ledovou hrst vody. Rychle přeběhl ke kostelu a trhnutím otevřel dveře. Uvnitř byla hluboká, tichá tma. Kostelník ani nerozsvěcel svíce a hned uleh na jednu z lavic. Konečně se cítil v bezpečí a v klidu usnul.

Ani nevěděl, jak dlouho spal, když uslyšel ohlušující ránu. To uhořel blesk do kříže na špici věže. Kostel vzplál tak rychle, že se Jiří ani nestačil dostat ke dveřím. Oheň brzy vše pohltit. Starý kostelník zemřel se sepjatýma rukama před oltářem, očištěn od všech hříchů, tak jak si přál.

ČERT

Už je to skoro osmdesát let, co v Počátkách na náměstí záhadně vyhořel dům a v něm skončil čtyřicetiletý Josef Hrubý. Lidé si dodnes povídají, že to bylo asi takhle:

Josef Hrubý již delší dobu toužil po vlastní krejčovské živnosti, ale pořád na ni neměl dost peněz. Jednou, když se procházel po břehu Krvavého rybníka a přemýšlel, kde sežene peníze, zjevil se před ním zvláštní muž smrdící sírou. Josefovi bylo hned jasné, kdo to je. „Čert.“ „Ano, to jsem já, jsem vám k službám. Víím, po čem toužíte. Já jsem tu od toho, abych vám vaše přání splnil. Stačí jen podepsat.“ Krejčí se nerozmýšlel. „Za rok si pro vás přijdu,“ slyšel už jen vzdálený hlas.

Krejčí se vrátil domů se smíšenými pocity. Nevěděl, jestli se radovat, nebo se bát. Když došel ke svému domu, všiml si, že nad vchodem visí veliká cedule s nápisem: JOSEF HRUBÝ - KREJČÍ.

Od té doby se mu dařilo velice dobře, jen ho stále tížil zvláštní pocit beznaděje. No a jak už to tak bývá, ani kuře zadarmo nehraje a nic netrvá věčně. Čerti své sliby plní, to ví každý, a tak tomu bylo i tentokrát. Jedné letní noci už slyšeli obyvatelé Počátek jen hlasité sténání a ráno našli vyhořelý dům smrdící sírou.

A pokud se pověst nemýlí, krejčí se dodnes smaží v pekle.

BALEKŮV MLÝN

Nedaleko kamenného lomu v Počátkách byl nově vystavěný Mlýn. Ještě neměl ani jméno a na starost ho měl mladý Bohuš. Stále přemýšlel o tom, jak mlýn nazvat.

Jednou, když takhle mlynář seděl na lavičce před mlýnem, uviděl vzduchem letět čerta. Přistál před ním a ptal se ho: „Pantáto, že jsi se lek?“ Bohuš odpověděl: „Ba lek!“ A od té doby se mlýn jmenuje Balekův.

RYBNÍK HLADOV

Vrchnost, která vládla v okolí Ctiboře, přišla vinou hýřivého hospodaření do chudoby. Bylo to tak hrozné, že už neměla ani co do úst vložit a potřebovala nutně jídlo. Rozprodala již všechny cennosti, rozpustila všechno služebnictvo a nakonec jí nezbylo nic jiného, než aby začala rozprodávat i samotné panství. Jeden ze svých rybníků prý prodala jiné vrchnosti za mísu hrachu a dva bochníky chleba. Od té doby se tomu rybníku říká rybník Hladov.

DEN DUCHŮ

Byla jedna vesnice a v ní žili dva sedláci, kteří byli velcí přátelé. Až jednoho dne jeden z nich, Petr se jmenoval, zemřel. Jiří byl velice smutný a tak se večer o dušičkách vydal do kostela, aby se za něj pomodlil.

Když už byl u kostela, zahlédl světlo. Trochu se polekal, ale odhodlal se a vešel dovnitř. Když otevřel dveře, přeběhl mu mráz po zádech. Všude kolem něj byli zemřelí lidé, příbuzní a sousedé. Poklekl a začal se modlit za svého souseda, když vtom k němu přišel jeden z mrtvých. Jiří se duchovi podíval do tváře a viděl, že to je Petr. Ten mu řekl: „Rychle utíkej pryč! Zanechej tady nějakou věc a co se s ní stane, to by se stalo i s tebou.“ Sedlák tedy odhodil kožich a spěchal domů.

Celou noc se pak ještě trásl nad tím, co viděl. Druhý den ráno si dodal odvahy a šel tam. Uviděl v kostele svůj kožich roztrhaný na kusy a před kostelem na každém hrobě útržek.

KRVAVÝ RYBNÍK

Za dob husitských válek, které v míře nemalé již drahnou dobu sužovali zemi, se u rybníka Bor nedaleko Počátek strhla veliká bitva. Odhodlaná Žižkova vojska a rozzuření křižáci táhli proti sobě s neobvyklou zuřivostí a odhodlaností. Střetli se přímo na hrázi rybníka, kde se rozpoutal zuřivý boj.

Byl to hrozný pohled. Zanedlouho leželo na zemi tolik sražených a znetvořených těl, že krev, která z nich prýštila, tvořila potoky rudé jako žhavá láva. Tekla v proudech rovnou do rybníka, takže hladina svítila do tmy jako pekelné oči. Dodnes se říká rybníku Krvavý.

Když už se zdálo, že nezůstane jediný voják živý, stalo se náhle něco, co nikdo nečekal. Vojáci leknutím pustili zbraně na zem a chvíli jen stáli oněmělí úžasem, zraky upřené doprostřed rybníka. Vzápětí začali jeden po druhém padat na kolena.

Na velkém čtvercovém kameni uprostřed hladiny stála Panna Maria, ve vši své kráse, čistotě a dobrotě. Její laskavý pohled spočinul na zkrvavených mužích. Byl to pohled milující matky a z očí každého, koho se dotkl, vytryskly slzy.

Nenávist se vytratila a ve všech srdcích zavládl mír. Nikdo nevěděl, jak dlouho tam Maria stála, ale v jednom se všichni shodli: samo nebe ji seslalo, aby ukončila zbytečné krveprolití.

VESNICE PAVLOV

Ve vesnici Pavlov stával zámek. Odedávna zde žil rod Pavlů, podle kterých se vesnice jmenuje. Šlechtic Vladivoj zámek obýval již od narození.

Vladivoj byl vdovec skoro už čtyři roky. Jeho žena Kateřina mu za svého života dala tři dcery: Ludmilu, Elišku a Božidaru. Všechny tři se již od narození povahově velice lišily, a tak není divu, že nenacházely společnou řeč. Kdykoliv byly všechny tři pohromadě, přely se a hádaly jako saně. Jejich nejoblíbenějším tématem bylo, kdo převezme dědictví.

Zlom nastal po otcově smrti. Lakomá Božidara chtěla mít všechnen majetek jen pro sebe, a tak se rozhodla provést děsivý plán. „Zabíjí je!“, umínila si, a také tak udělala. Ubohousklivě Elišku zazdila na nejvyšší věž zámku a Ludmilu nechala zamordovat. Teď konečně mohla být spokojená - celý majetek byl její.

Od té doby jí však každou noc tísnily hlasy obou sester, vycházející z věže. Všechna radost z nezměrného bohatství byla ta tam. Božidaru nenechalo svědomí chvíli v klidu, až to nakonec nevydržela, a rozhodla se s trápením skoncovat. Vystoupila na nejvyšší věž, v jejíž zdech úpěla její sestra, a vrhla se dolů. Od té doby již nikdo nikdy žalostné hlasy zavražděných neslyšel.

DIVÉ ŽENY

V Pelhřimově se dodnes vypráví jedna zajímavá pověst. Je to příběh o divých ženách, které prý sídlily v lese za vesnicí. Každý večer při měsíčku vycházely na louku a tančily. Lidé se jich velice báli a říkali, že když se k nim někdo přiblíží, zabijí ho.

Jednou šel kolem jeden mladý mlynář, a když je uviděl, jak tam tančí v měsíčním světle, okouzlen nevýslovnou krásou se k nim vydal. Sotva se však přiblížil, popadla ho první a začala s ním tančit tak rychle, že se mu vmžiku točila hlava. Tak se na něm prostrídaly všechny. Mlynář křičel, že už nemůže, ale ony s ním tančily a tančily až ho utančily k smrti.

LES HOLEJTNA

K jednomu lesíku poblíže Batelova se váže tato pověst:

Vždy po setmění se zde objevovalo hrozné strašidlo - hejkal. Když tudy procházel nic netušící člověk, skočil na něj a zabil ho. Hejkal s mordem nepřestával, lidí ubývalo a vesnice potřebovala zachránce.

Jednou se jeden občan rozhodl, že hejkala chytí a zabije. Lidé mu ochotně půjčili potřebné vybavení, aby mohl už za soumraku vyrazit. Když byl uprostřed hájku, cosi za ním zaharašilo. On se tak lek, že mu vlasy vstaly hrůzou. Rozběhl se po cestě k Batelovu a už se do lesa nevrátil.

Hejkal už v lese neřádí. Neví se, jestli vesníci zachránil nějaký odvážnější dobrák, nebo zda hejkal umřel stářím, ale tvrdí se, že se ten občan tak lekl, že mu vlasy už nikdo nesčesal.

CEREKEVSKÝ POKLAD

O tom, že je na Cerekevsku poklad, ví v tomto kraji snad každý. Jedna děvečka s čeledínem mu byli dokonce nadosah. Poslouchejte, co se podle této pověsti vypráví.

Jeden majetný sedlák, jenž vlastnil půdu i hojnou čeládku, měl čeledína, kterého nenechal odpočinout. Dokonce i na velký pátek, kdy se nesmí se zemí hnout, poslal ho na pole vysekávat plané keřiky a jiný plevel, který mu hubil úrodu. Sám se tak chtěl vyhnout Božímu trestu, proto zůstal doma.

Když se blížilo poledne, zašla děvečka za čeledínem, aby mu přinesla krajíc chleba k obědu. Rozmlouvala s ním o všem možném, když tu ztuhla jako kámen. Vprostřed pole ze země vyšlehl čistě modrý plamen. Oba věděli, že vychází z jámy, v níž byl ukrytý poklad.

Děvečka chtěla běžet k tomu místu, ale čeledín ji zarazí a povídá jí: „To bys, děvče zlatý, musela mít modrou zástěru tak velkou, abys s ní plamen zakryla. Jedině tak bychom mohli bezpečně proniknout přes oheň do jeskyně a nabrat si z pokladu, co je nám líbo.“ Ale děvečka takovou zástěru neměla, a tak z pokladu nebylo nic. Na tom místě však na památku zůstala opálená hlína.

HROBY VOJÁKŮ

Před dávnými časy, snad za dob husitských válek, táhl Horní vsí neohrožený bojovník Jan Hvězda se svým udatným vojskem. Měl namířeno na hrad Janštejn a na vesnici Lhotku. Obě sídla nemohla dlouho vzdorovat a Hvězda je hravě dobyl. To mu však nestačilo, neboť měl již dávno spadcnou na nedaleké husitské město Telč. To bylo však chráněno velice dobře. Ze dvou stran byly rybníky a ze třetí mohutný příkop.

Bitva, která se před branami města strhla, byla velkolepá. Mnoho mladých životů zde našlo svůj hořký konec. Přesto, že Jan Hvězda byl zkušený vojevůdce, město bylo příliš dobře bráněno, a tak byl nakonec poražen. Zbytek jeho pluku se odpočel z bojiště prosáklého krví.

Vojáci byli znaveni po těžkém boji a rány, které utřžili, byly hluboké. Ještě bolestivější však byla nečekaná prohra. Pomalu postupovali lesem zpět ke svým domovům a jejich polámaná brnění vydávala takový hluk, že si nikdo nevšiml podezřelého šumu a varovného houkání. V lese byl někdo, o kom neměli ani ponětí.

Když přišli na mýtinu, kde si chtěli odpočinout, strhla se náhle ještě jedna bitva. Přepadli je loupežníci. Bylo jich sice mnohem méně, ale zato byli plní síly a pečlivě na bitku připravení. Nebylo těžké znavené vojáky přemoci. Z Hvězdových mužů nezůstal jediný živý, i sám chrabrý vojevůdce v tomto nerovném boji padl.

Povídá se, že jejich hroby jsou v těch místech stále, snad někde asi sto kroků od „vlčí jámy“. Nikdo je však nikdy nenašel.

OHNIVÝ PES

Hájovny na Barboře se odedávna každý, kdo pocházel z Častovského kraje a znal místní poměry, zdaleka vyhýbal a hajný, který dům obýval, musel mít silnou náturu. Pokud totiž chtěl v hájovně nějaký čas vydržet, musel si zvyknout na podivný výjev, který se zde opakoval každou noc.

Přesně o půlnoci se náhle odkudsi zjevil veliký, hrozivý pes, kterému z tlamy šlehal plameny. Říkalo se mu proto „ohnivý pes“. Pokaždé stejnou cestou vběhl do podzemní chodby, která spojovala Barborku s nedalekým zámekem, a zmizel. Není vyloučeno, že „ohnivý pes“ straší v hájovně dodnes.

BALEKOVO PEKLO

Když by někdo z vás nakoukl do mapy Pelhřimovského okresu a našel tam Balekovo peklo, jistě by mu to vrtalo hlavou. Proč zrovna v těchto, jistě velice krásných místech by mělo být peklo? Ať se tedy jde podívat. Když pečlivě prohlédne všechny kameny v okolí, jistě na jednom z nich najde zřetelný otisk kopyta a sedící části těla.

Vypráví se totiž, že do těchto míst kdysi zabloudil čert. Byl již znaven dlouhou chůzí a tak si vybral pěkný kámen a na něj se posadil. Pravou nohu pokrčil, aby o ní mohl opřít hlavu, která mu stále více těžkla, jak jej přemáhala únava. Po chvíli odpočívání se donutil k dalšímu pochodu. Líně tedy vstal a odpočel se po lesní pěšině, patrně hledat ztracenou bránu do svého pekelného domova. Jak byl ospalý, ani si nevšiml, že na balvanu po něm zůstal otisk kopyta a zadku.

Obrys byl tak zřetelný, že nemohl dlouho zůstat bez povšimnutí místních obyvatel. Ti brzy začali místu říkat Balekovo peklo.

LIBKOVA VODA

Kdo by někdy náhodou či úmyslně navštívil malou, avšak milou vesničku Libkova voda, jistě by si po krátké procházce všiml mohutné, staleté lípy. Pak by se asi sám sebe ptal, zda to nějak souvisí s názvem obce. Inu, souvisí i nesouvisí. Ale právě o tom vypráví naše pověst.

Před nějakým časem žil ve vsi chalupář, který se jmenoval Libek. Ten si jednoho dne usmyslel, že si vykope studnu, aby snad nikdy neměl nouzi o vodu. Dlouho hledal vhodné místo, až ho našel. Studnu začal kopat přímo pod starou lípou. Studna zde již sice dávno není, ale vesnice se od té doby jmenuje Libkova voda.

PRÁŠIVÁ VESELÁ

Ve vesnici Prášivá stávala kdysi tvrz, kterou obýval jakýsi šlechtic. Jak už to tak bývá, po jeho smrti byla tvrz rozebrána a kameny použity na stavbu vytouženého obecního domu. Shodou okolností, nebo snad jen pro zjednodušení stavby, bylo pro novostavbu vybráno právě místo bývalé tvrze.

Do nového obecního domu se záhy nastěhoval jakýsi velice veselý člověk. S ním měli v obci o zábavu postaráno. V jednom kuse pořádal všelijaké pitky a svou dobrou náladou a vtipy dokázal rozzářit celou vesnici. Od té doby už se Prášivá nejmenuje Prášivá, ale Veselá.

JEŠTĚNICE

V dobách, kdy v celém českém království zuřily husitské války a Jan Žižka z Trocnova byl postrachem všech katolických pánů, doslechl se i hradní pán z Janštejna, že se má připravit na jeho návštěvu.

Naštěstí zpráva o plánovaném útoku Žižkova vojska přišla dost brzy, a tak hradní pán udělal vše, co bylo v jeho silách, aby hrad dobře opevnil. Přesto byl stále plný obav a neustále vyhlížel směrem, odkud vpád husitů čekal. Když už si myslel, že by nepřátelské vojsko mohlo být blízko, vyslal do okolí dva zvědy. Ti mu museli každou chvíli hlásit, zda již Žižka jede. Pokaždé se jich hradní pán otázel: „Ještě nic?“ A zvědové na to: „Ještě nic!“ Dodnes se podle toho vesnice, kterou Žižka cestou k Janštejnu projížděl, jmenuje Ještěnice.

ADÁMEK

V kraji, kde leží nemalá vesnice Božejov, žil kdysi zámecký pán Alpek. Vládl na svém panství krutě a sobecky. Byl to snad nejnesnesitelnější pán, jakého kdy v celém dalekém okolí pamatovali. Nejhorší ze všeho byla robota. Hnal své poddané na pole hned za rozbřesku a domů je pouštěl skoro za tmy. Kdo měl doma nějaké to vlastní políčko nebo pár zvířat, neměl kdy se o ně postarat. Lidé žili několik let ve stále větší bídě, až jim začala docházet trpělivost.

Jednoho dne si milostpán usmyslel, že požene robotníky na práci i v neděli. Po dlouhé oclodenní práci se jeden chasník, a byl to zrovna ten, od kterého by to nikdo jaktěživ nečekal, dopálil, postavil se rozkročmo směrem k zámku a vykřičel všechny nadávky a výčitky, na které si jen vzpomněl, přímo Alpekovi do oken. Reakce byla přesně taková, jakou každý očekával. Alpek zrudl vzteky a neobutý vyběhl ven. V ruce držel bič a mířil přímo doprostřed pole ke zmíněnému buřiči. Lidé se před ním rozestoupili, neboť byli po léta zvyklí se ho bát.

Jen odvážný chasník zůstal vyzývavě stát na svém místě. Když však na jeho tělo dopadla první rána bičem, v lidech převládla zuřivost a touha po pomstě. Vrhli se na zámeckého pána, ten s kosou, ten s cepem nebo s hráběmi, a každý se snažil vypočíst mu všechno, co na něj za ta léta měl.

I zámecká paní Alžběta si brzy všimla, že na poli je nějaký ruch. Vyklonila se z okna a chvíli pozorovala houf sedláků, než ji došlo, co se vlastně děje. Uprostřed nich spatřila svého Alpeka, vydaného napospas tvrdým ranám cepů a kos. Nevěděla, jak mu jinak pomoci, a tak jen celá vyděšená volala: „Adámku, Adámku, utíkej do zámku!“ Bylo však pozdě. Rozzuřený dav Alpeka ubil k smrti.

Na tuto památku selského povstání stojí nedaleko v lese kámen, na němž je vytesán kříž. Říkává se mu také Adámek.

LESY BABÁLY

Před dávnými časy kolem vesnice Olešná táhlo veliké vojsko. Za jakých to bylo válek už nikdo neví. Pověst ale vypráví, že když obyvatelé vsi vojáky spatřili, zděsili se a hned začali přemýšlet, kam utečou. Nakonec se rozprchli do okolních lesů. Netušili však, že právě těmi lesy má vojsko namířeno. Když procházeli kolem jejich skrýší, zem se trásla pod jejich pochodem a drsný vojenský zpěv naháněl hrůzu. Nakonec však vojáci vyšli z lesa a hluk se postupně vzdaloval. Vystrašení lidičkové počali vyskakovat s křoví a vzpamatovávat se. Jedni druhých se ptali: „Tak co, báli jste se?“ A ti jim odpovídali: „Ba báli!“ Tak se na památku té události ony lesy dodnes jmenují Babály.

OHNIVÉ PRASE

Ve vesnici Rohozná, ostatně jako v každé správné vesnici, koná se jednou za čas posvícení. Sedláci se pak v pozdních hodinách vracejí do svých domovů, a protože mají často značně napito, může se jim zdát, že vidí všelijaké podivné věci a přeludy. Na jednom takovém přeludu se však všichni podivuhodně shodují, stejně jako se shodují, že ho každý z nich viděl přesně o půlnoci. Je to zjevení vskutku podivuhodné.

Tak se jednou zase stalo, že mladý chasník si maširoval domů přes náves, a jak moc nedbal na čas, usadil se na lávce, pod kterou protéká malá stružka. Brzy se ponořil do tiché dřímoty. Kulatý měsíc mu svítil do tváře.

Ze spánku ho vytrhlo hlasité zakvičení. Ve stejnou chvíli začaly hodiny na kostelní věži odbíjet dvanáctou. Chasník se podíval pod sebe do strouhy a velice se polekal. Ve vodě se zmítalo hořící prase a snažilo se dostat nahoru na břeh. Než si sedlák stihl promnout oči, prase vyskočilo a uhánělo po silnici rovnou ke kostelu, kde zmizelo ve tmě. Chasník už si chtěl oddechnout, že zjevení je pryč, když vtom uviděl, jak ohnivé prase zdolává špici kostela. Tam se pohodlně usadilo a čekalo, až dobije dvanáctá. Když se tak stalo, prase bez upozornění vyskočilo a s trojitým saltem přistálo zpět do strouhy, kde se zprvu objevilo. Jakmile dopadlo do vody, jako by se vypařilo. Nebylo po něm ani vidu ani slechu.

Chasníkovi trvalo dlouhou chvíli, než se alespoň trochu vzpamatoval. Nu což, jistě není ani první ani poslední, kdo tento prapodivný výjev spatřil.

LES HANZALKA

Za vesnicí Batelov je odjakživa velký hustý les jménem Hanzalka. Lidé se tam dodnes bojí chodit. Proč mají z místa takový strach, o tom vypráví tato pověst:

Les kdysi obýval zlý a velice zákeřný loupežník. Když viděl kořist, jako by neznal sám sebe. Navíc byl naprosto nepolapitelný. Okradl a zabil tolik lidí, až se říkalo, že někde musí mít nashromážděný velký poklad. Nakonec se lidé z okolí domluvili a poslali do lesa vojsko. Nic naplat, před oddílem ozbrojených mužů nemá ani nepolapitelný loupežník nejmenší šanci. Nezbylo mu, než se vzdát.

Lidé s ním provedli krátký proces. O dva dny později ho pověsili na vrchu nedaleko Hanzalky. Mysleli si, že budou mít konečně pokoj. To ale netušili, že loupežník se přeci jenom vrátí. Jeho duch od té doby každou noc, když odbíjí dvanáctá, obchází les a hledá svůj ztracený poklad. Když hodiny dobíjí, zmizí přízrak v mlze.

ZLÝ GAIGER

Už je to dlouho, co ve vesnici Batelov byl zámeckým správcem jistý zlý pan Gaiger. Byl opravdu velice krutý, proto ho nikdo neměl rád. Byl tak neoblíbený, že si leckdo přál i jeho smrt. Gaiger to samozřejmě dobře věděl, a protože byl také tak trochu podivín, rozhodl se, že si ze všech udělá dobrý den.

A tak jednoho rána, když šla služka dát Gaigerovi snídani, našla jej ležet jakoby mrtvého. Pohřeb se konal za dva dny. Na poslední rozloučení s ním přišli všichni více z povinnosti, než z žalu. V půli obřadu se však začala rakev pomalu otvírat a Gaiger z ní vyskočil úplně živý. Všichni se tak vyděsili, že z kostela utekli. Gaigerovi to však nestačilo. Vylezl na vysokou zvonici a hlasitě se smál. Dole na hřbitově zavládla panická hrůza. Gaiger se smál víc a víc, až najednou ucítil v srdci ostré píchání a skolil ho infarkt, takže spadl z věže jako zralá hruška.

Na jeho opravdový pohřeb již nikdo nepřišel. Lidé se od té doby báli vycházet z domu, neboť se obávali, že Gaigerův duch se jim bude mstít i po smrti. Nakonec se pro svůj vlastní klid rozhodli, že jeho mrtvole useknou hlavu a pohřbí ji na jiné místo, co nejdál od těla. Od té doby se říká, že Gaigerovo tělo chodí po Batelově a hledá svoji hlavu.

DVA PSI*

Gregor pracoval v lese, ale skromný výdělek stěží stačil na uživení jeho ženy a syna. Naskytla se však příležitost dalšího výdělku, úřad ponocného. Tak by mohl přilepšit i rodině. Každou noc poctivě hlídal, aby ves nepotkalo neštěstí. Obec postavila ponocnému boudu jako úkryt před nepříznivým počasím. Bouda stála poblíž hřbitova.

Byla noc jako každá jiná, ale přece hodina chyběla do půlnoci, ponocný odtroubil jedenáctou a šel odpočívat do své boudy. Na kostelní věži odbila dvanáctá hodina a ponocný také zatroubil, dnešní službu měl za sebou. Už, už chtěl jít domů, když tu uslyšel ze hřbitova podivné zvuky. Starat se o klid byla jeho práce a tak se rozhodl jít za zvuky. Otevřel vrata hřbitova a uviděl dva veliké psy jak se rvou, až z nich chlupy lítají. Trochu se bál, ale přesto přistoupil blíže a na psy zavolal: „Potvory jedny ani v noci nedáte pokoj!“ A mávl po nich holí, aby je rozehnal. V tu chvíli se oba psy proměnili v chlapy a donutili Gregora k slibu, že neřekne nikomu co viděl. Oba chlapi pak zmizeli. Rozechvělí a na půl živý Gregor se vrátil domů a tam se mu rozsvítilo. Vždyť to bili dva sousedé, co se za života pořád hádali, a tak ani po smrti neměli klid. Gregor se tak tak dočkal rána. Na jídlo neměl chuť, zařikávání ani bylinky nepomohly, ale než naposled zavřel oči, zavolal si kněze a nikdo dodnes neví, co duchovnímu řekl. Po pohřbu kněz vykropil hrob Gregora a také hroby obou sousedů svčcenou vodou. Snad teď konečně najdou klid.

O MARTINU CEJNAROVĚ*

Znamení na kameni, který stojí poblíž Batelova, napovídá kdo byl a co dělal Martin Cejnar. Po stranách kříže je kolo od vozu, stočené opratě a jméno s letopočtem 1650. Ano, Martin Cejnar byl forman a tomto místě roku 1650 zahynul.

Kolem Čeňkova kdysi jezdily formanské vozy se sukнем z Jihlavy do Rakous a zpět se vraceli se solí. Krajina je zde kopcovitá, a tak často i dva páry tažných koní měli co dělat, aby zvládli náklad. Těmito cestami jezdil i Martin Cejnar. Byl to prý člověk chamtivý a nevlídný, věčně zamračený a k tomu ještě velmi prchlivý. Ledacos lidé přehlédnou, ale jak zacházel se svými koňmi, to mu měli všichni za zlé. Nakládal na vůz více, než mohli utáhnout, a když potom nemohli do kopce, klekl si a švihal je bičem, až z nich žíně lítaly. Jeden z Čeňkovských hospodářů, který už se na to nemohl dívat, přiskočil k Cejnarovi, aby zadržel jeho ruku, která opět zdvihala bič. Rozezlený Martin se po něm ohnal bičem. „Jen aby se ti ten tvůj vůz taky nestal hrobem,“ pomyslel si hospodář.

Zrovna přšelo a sůl ve voze ztěžkla. Když se koně v kopci zastavili, Cejnar seskočil z kozlíku a začal je bezhlavě švihat. Koně zabrali z posledních sil, loukotě zapraskaly a vůz se začal převracet na hospodáře. Chtěl uskočit, ale nestihl to. Ráno ho našli sousedé zasypaného solí. Byl už mrtvý.

ČERTOVO KOPYTO*

V lese poblíž Batelova je otisk čertova kopyta.

V tomto kraji žil kdysi krejčí, který „bral lidi na hůl“. Pokaždé, když mu někdo přinesl látku na sešítí, tak si kousek nechal. Když v tom se u něj jednou zastavil čert a řekl mu: "Hele krejčí, konec zlatých časů, už ses nakradl dost. Musím si tě odnést." Ale krejčí že ne a ne a nakonec čerta usmlouval ještě na rok.

Za rok si pro něj čert přišel, ale krejčí že chce poslední přání: "Postav do svítání hrad!" Krejčí vypustil kohouta dřív, ten zakokrhál a čert upustil poslední kámen na zem, odrazil se od něj a zmizel v pekle. Krejčí už nikdy nešidil.

Otisk čertova kopyta je na kameni dodnes.

BEZHĽAVÝ PES*

Asi na půl cesty mezi Batelovem a Rácovem prý straší. Po polích se zde prohání bezhlavý pes. Jednou, když se rezník se svým psem vracel domů z obchůzky, kdy dojednával s hospodáři koupi dobytka, ještě se zastavil v hospodě na jedno pivo a o půlnoci se vydal na cestu domů. Když se mu nějak začaly plést nohy, chtěl si odpočinout. Ale právě tady si na něj počkali zloději. Obrali ho o všechny peníze a pak ho zabili, ani psa neušetřili. Právě opilci, kteří se vracejí tudy domů, prý viděli bezhlavého psa, jak běhá po poli.

O HUSITECH POD ROŠTEJNEM*

Když Husité táhli přes Moravu, sváděli drobné bitky se střídavými úspěchy. K jedné z nich došlo u Horních Dubének u Počátek, kde obléhali Janštejn. Částečně ho pobořili. Za své vzaly i věž a opevnění. Z vyvýšeniny nad hradem uviděl Jan Hvězda hlouběji v lesích další hradní věž. Patřila hrádku Roštejn. Husité se radovali, pro jistotu se rozdělili na dvě skupiny a vydali se směrem k Roštejnu. Jedni dorazili do Doupí a druzí do Třeštic. Obě skupiny minuly hledaný hrad.

Každým rozhodnutím by ale zpomalili vlastní postup a tím by způsobili odkrytí pravého křídla hlavního uskupení. Proto raději táhli dále na Moravu. Tak byl hrad Roštejn ušetřen zkázy.

DOLOVÁNÍ STRÍBRA U ROHOZNÉ*

Jednoho podvečera se vracel hospodář s koněm z pole domů. Projížděl kolem malých křížků. Překvapila ho rychle houstnoucí tma. Ještě že tu cestu dobře zná, utěšoval se. Na krok nebylo vidět. V tom okamžiku z ničeho nic spadl i se zvířetem do veliké a hluboké šachty. Byla kolem dokola zarostlá vysokou trávou. Byť je to k nevíře, přehlédl ji. Bolestný výkřik a řehotání koně se nesly z jámy. Pak nastalo ticho, široko daleko ani živáčka, jen sýček, posel smrti, se chvílemi ozval.

Hospodář už se v hospodě ani na poli nikdy neobjevil.

DIVOŽENKY*

Sedlák Sova měl statek u Rohozné. Jednou šel okolo lesa, když tu k němu přišla divoženka, aby jí prý vzal k sobě, že u něj hospodářství zastane, ale pod podmínkou, že ji nebude vzdorovat. Sedlák tedy souhlasil. Pracovala dobře, nedělala truci, až jednou v létě šla posekat ještě zelený oves a sama ho potom ve stodole vrstvila a vodou kropila. Sova lomil rukama, že přijdou o úrodu, ale nevzdoroval. A tu začaly padat kroupy a všem sousedům úrodu potloukly, a když u Sovů začali mlátit, měli samý pěkný oves.

MARÍNA*

Ve sklářských hutích v Počátkách vedl všechny peněžní záležitosti „klásmistr“. Peníze ukládal a vybíral v telčské bance. Každou sobotu posílal do města svou pomocnici Marínu pro peníze na výplatu hutníků. Cesta do Telče vedla hustými a hlubokými lesy. Marína chodila bez doprovodu, byla statečná, chytrá a hezká. Nikdy se nic nestalo, až jednou se objevili v lesích loupežníci.

Vyhlídlí si, kudy Marína chodí a kdy se vrací s penězi na hutě. Přepadli ji a kde že má peníze. Marína volala o pomoc, ale nikoho se nedovolala. Ukazovala, že nic nemá, že má kapsy prázdné, ale loupežníky to ještě více našťvalo. Nakonec nebohou dívku zabili a po důkladné prohlídce našli jen několik málo drobných krejcarů v Marinině váčku a zklamání utekli z místa vraždy.

Klásmistr měl o marínu strach. A tak když se dlouho nevracela, poslal jí naproti dva silné šlajfíře. Vrátili se smutní, jen s její mrtvolou. Ale také s penězi. Marína je měla schované ve svých bohatých vlasech spletených do vrkoče, Klásmistr dal na památku Maríny na tomto nešťastném místě postavit kámen.

O RARÁŠKOVĚ*

Když si Ras vedl právě koupeného koně domů, bylo mu divné, že mu ho ten sedlák dal tak levně, když je ten kůň zdravý, mladý a hezký. Když byl kůň ve stáji sám, bylo slyšet bouchání, frkání a hrabání. Když ale někdo do stáje vešel, všechno přestalo a kůň byl jako ovečka, jen z něho pěna kapala. Až jednou se podařilo Rasovi nepozorovaně nahlédnout do stáje a co neviděl: rarášek seděl na koni a rajtoval, až se kůň sotva země dotýkal. Ras vešel do stáje a povídá: "Takhle jsmo si to kamarádci ncujednaly, abych já krmil a ty jezdit. Do teď jsmo krmil já, teď budeš ty krmil a já jezdit." Vzal koně a uvázal ho u stromu nedaleko stáje. Když koně potřeboval, tak si pro něj došel, o krmení se nestaral a kůň měl stále co žrát. Až jednou si Ras řekl: "Takhle to přece dál nejde, když koně zabiju, zůstane mi rarášek." A tak vzal koně a na trhu ho prodal.

TAJNÉ CHODBY NA BATELOVĚ*

Na statku u Povolnových mají na zahradě kamenný sokl, a když prší, tak jsou pod ním slyšet podivné hlasy. Dříve na tomto místě stával klášter, ale za některé z válek ho někdo zbořil. Kdo to byl, to se dodnes neví. Ještě dnes, když prší nebo je velká voda, tak je dole pod soklem slyšet hučení, ale nikdo se ještě neodvážil podzemí prozkoumat. Na Batelově prý nějaké takové chodby existují u starších domů, ale žádné plánky nebyly nalezeny.

O POKLADU NA CEREKEVSKU*

Na Cerekevsku se říkalo, že je prý v okolí ukryt poklad. Ale nikdo přesně nevěděl, kde je. Jeden místní sedlák tu měl pronajaté pole. Na velký pátek, kdy se nesmí obdělávat půda, poslal čeledína, aby pole vyplel. Sám si myslel, že jemu se nic stát nemůže, protože on pracovat nebude. Odpoledne děvečka přinesla na pole čeledínovi oběd. Čeledín si pochutnával, když tu najednou děvečka ukazuje doprostřed pole. Tam šlehal do výšky čistě modrý plamen, vyvěral z jámy, která se tam otevřela a byl v ní poklad. Děvečka chtěla běžet k tomu místu, ale čeledín ji zarazil a povídal: "To bys musela mýt modrou zástěru tak velkou, abys s ní zakryla celý plamen." Děvče takovou zástěru nemělo, a tak tam na znamení zůstala jen spálená hlína.

Veškerá námaha byla zbytečná, poklad už nikdo nikdy nespatriil.

O OHNÍCH ŽIVOTA**

Po velikých válkách sužovali zbídačené obyvatelstvo epidemie. Nejobávanější nemocí byl mor. Kdo morem onemocněl, věděl, že je to konec. Léky nebyly a nemoc postupovala velice rychle. Stačilo několik dnů, někdy i hodin. Kdo se nemocného dotýkal, taky onemocněl. Na nemoc vymíraly celé rodiny, někdy i vesnice.

Stejně tomu bylo po třicetileté válce. V polovině sedmnáctého století v Těšnově a v okolních vesnicích vypukl mor. Podlehli mu téměř všichni obyvatelé. V celém Těšnově zůstal jediný člověk, který přežil. Když se vzchopil ze všech přestálých hrůz, vyšel jednou večer na kopec, kde se dodnes říká Na vrších, a zapálil veliký oheň. Sledoval okolí, jestli si někdo ohně všimne a odpoví.

I v nedaleké Rohozné přežil pouze jediný člověk. Všiml si vatra na kopci a odpověděl také ohněm. Tak si dávali každý večer ohněm znamení, že ještě žijí. Navštívit se báli, aby se nenakazili.

Když byly později zlikvidovány pozůstatky moru a další nákaza už nehrozila, přivedli si oba do svých vsí nové manželky. Po nich přišli další obyvatelé. Stavení a chlévy vykourili, začali obdělávat pole a život šel dál.

O večerních ohních jako znamení života vypravovali babičky a dědové vnoučatům, a tak se ta pověst uchovala až do našich časů.

O CVILÍKU**

Za Černovem se kdysi těžilo stříbro. Najednou ale začal ze skály vytékat silný pramen. Tekl do dolu, a ten se začal naplňovat vodou. Černovští si nevěděli rady. Zkoušeli pramen ucpat, ale nešlo to.

Vtom šel okolo pláteník. V koši mu ze všeho zboží zbylo už jen nejhrubší laciné plátno - říkali mu cvilink. Prodal ho černovským a ti s ním zkusili ucpat pramen. A povedlo se! Voda přestala stoupat.

Zůstal pouze rybníček na místě zaplaveného dolu. Na památku té události se mu dodnes říká Cvilínek.

O BEZEDNÉM DOLE**

Kousek za Černovem je lesík a v něm hluboká jáma. Za starých časů se vypravovalo, že na tom místě byla hospoda.

Jednou se konala v hospodě veliká slavnost, při níž se hrálo a tančilo. Když bylo však veselí v nejlepším, pod podlahou to zapraskalo a celá hospoda se propadla do země. Jáma, která po ní zůstala, je prý bezedná.

V okolí se našlo stříbro, ale havíři se tam báli kutat. Někdy prý totiž bývalo z jámy slyšet hudbu a výskající hlasy.

To prý zní tanec ze zaniklé hospody.

O ZANIKLÉ OBCI JISTEBNICE**

Směrem ke dvoru Brajnerov, nedaleko dnešního Těšenova, prý ještě začátkem tohoto století bývaly vidět na čerstvě zoraném poli tmavé obdélníky - obrisy bývalých stavení dávno zaniklé obce Jistebnice.

Stávala v těch místech od nepaměti, ještě dávno před tím, než vznikl Těšenov. Zanikla prý na počátku čtrnáctého století, když začínala stoletá válka. Krajem táhly tlupy vyhladovělých žoldnéřů. Běda vesnici, která jim přišla do cesty. Vojáci ji vydrancovali, obyvatele povraždili a vesnici zapálili.

Stejný osud potkal i Jistebnici. Obyvatelům se naštěstí podařilo utéci, tím si zachránili holý život, ale chalupy byly vypáleny a drancující vojáci odnesli všechno, co mělo nějakou cenu.

Nebylo to poprvé. Vesnice ležela u cesty a byla všem, co tudy procházeli, na očích. Tentokrát se ale obyvatelé už nevrátili. Někteří odešli do jiného kraje, jiní se usadili v nedaleké vsi Těšenov, která nebyla u cesty a schoulená v údolí pod kopcem skýtala větší bezpečí.

Zůstaly jen rozvaliny domů a rybník, který se dodnes má správně jmenovat Jistebník. Ale časem se pro něj vžil název Dlouhý.

O HAMERSKÉ LUCERNĚ**

Poblíž Horní Vsi stával kdysi hamr. Potom ho zrušili, ale formani, kteří tudy jezdili do Pelhřimova na trh, vídali v těchto místech podivný zjev: v místech, kde byla cesta rozbitá a nebezpečná, se před nimi objevilo světlo a provázelo je až na rozcestí za Horní Cerekev. Tam zmizelo.

Lidé tomu podivnému strašidlu říkali „hamerská lucerna“ a měli je rádi. Nikomu totiž neublížovalo. Alespoň dokud k tomu nemělo vážný důvod. Říkalo se totiž, že nemá rádo, když se k němu někdo chová neuctivě.

Jeden kočí začal prý na ducha ošklivě pokřikovat. Světlo zmizelo, ale vzápětí dostal takový pohlavek, že sletěl z kozlíku na zem. Sice k tomu někteří dodávali, že spadl proto, že se podíval v hospodě hluboko do džbánu a neudržel se na kozlíku, ale kdo ví.

Když se z cesty stala silnice, po níž začali jezdit auta, hamerská lucerna zmizela. Ale ne docela.

Ještě dnes byste mohli slyšet z úst starých lidí slyšet na adresu nějakého rozzívence pohrdavou poznámku: Ty strašidlo jedno hamerský!

O VÁLCE PRUSKO-FRANCOUZSKÉ**

V době prusko-francouzské vojny v roce 1813 se dostali vojáci obou zneprátelených stran až do vesnice Těšenov. Vypravuje se, že proti sobě stříleli dva vojáci z pudy domů čp. 13 a čp. 18 okénky ve štítu přes celou náves. Vystřelili - a bohužel také trefili. Občané našli na půdách už pouze jejich mrtvoly. Od té doby Těšenov dvakrát celý vyhořel. Naposledy v roce 1893. Všechny chalupy byly nově postaveny. Ale okénka štítů domů č.p. 13 a 18 na sebe opět hledí přes těšenovskou náves. Obyvatelé jen doufají, že střílet se z nich už nikdy nebude.

O STRÍBRNÝCH KVĚTECH**

Jednou pozdě večer pásl mladý pacholek krávy pod Křemešником. Byl den svatého Jana Křtitele, kdy nabývají moci čary a kouzla. Mládenec se kouzel bál, ale ještě více se bál svého zlého a lakomého sedláka. Teprve když uslyšel zvonit klekání, rozhodl se, že požene domů. Tu se před ním najednou objevila krásná, bíle oděná panna. Lekl se jí, ale když mu vlídně pokynula, uklidnil se. Ptala se ho, co tu dělá. Vyprávěl jí ochotně o svém trpkém životě. Víla ho litovala a otevřela dlaň a na dlani jí vyrostla překrásná stříbrná květina. Darovala jí pasáčkovi, aby si pomohl z bídy. Mladík neznal cenu krásné květiny. Zastrčil si ji za klobouk a hnal stádo domů. Lakomý sedlák si ale vzácného květu hned všiml a ptal se pacholka, odkud květinu má. Ten vylíčil vše podle pravdy. Sedlák se rozhodl, že klenot mládenci vezme. Počkal, až pasáček usnul a polehounku vytáhl stříbrný květ z jeho kloboučku. Jaké však bylo jeho zděšení, když se vzácná květina proměnila v jeho lakomé zlodějské ruce v obyčejný bodlák.

O ZALOŽENÍ NOVÉ VSI**

Budu vám vyprávět pověst od starých lidí. Je-li pravdivá nevím.

Směrem od Horní vsi k Horním Dubenkám je v lese zřícenina hradu Janštejna. Pod hradem stávala vesnička Bražka - dodnes se tam říká "V Bražkách". Na západ od ní stála vesnička Kuchlinka a na východ vesnička Lhotka - dodnes se v těch místech říká "Ve Lhotách" a "Na Kuchlinkách". Kromě názvů se však zachovaly ještě studánky a pozůstatky hliněných nádob v zemi.

Když tudy táhla napoleonská vojska, vypalovala vesnice. Obyvatelé těchto tří vesniček se rozutekli do lesů a schovali se. Když vojáci odtáhli, lidé se vrátili a usadili se v dolině, která byla mezi třemi původními vesnicemi. Byl tu potok a rybník, dolina byla chráněna před větry a nepohodou. Zvolili si mezi sebou starostu a ten nazval to místo Nová Ves.

Od těchto dob nese ta vesnice toto jméno až do dneška.

O ERBU HORNÍ CERKEVĚ**

Víte, jak se dostala kančí hlava do hornocerekevského erbu? To prý bylo tak:

V kotlině mezi Jelením a Hřbitovním vrchem se kdysi zalíbilo nějakému Líčkovi a založil zde osadu Líčkovice. Byl to velmi silný a odvážný chlapík, který se nikoho a ničeho nebál. Jednou, když odpočíval po práci na poli u lesa, překvapil ho velký kanec, který na něj z nenadání zaútočil. Zbraně leželi daleko. Ale Líčka se nezalekl a uškrtil kance holýma rukama. Na památku toho siláckého kousku začal pak poznamenávat všechny svoje věci obrazem kančí hlavy. A osada, která vznikla na místě jeho zápasu s divokým zvířetem, dostala kančí hlavu do svého erbu.

O LAKOMÉM SLÁDKOVI Z CERKEVSKÉHO PIVOVARU**

Na cerekevském pivovaru sídlil kdysi velice bohatý a lakomý sládek. Chasa se u něj měla špatně, ale jemu bylo peněz pořád málo. Nakonec si zavolal čerta a slíbil mu svoji duši, když mu naplní zámecký rybník po hladinu zlatými penězi. Čert slíbil. Ale ani v pekle tolik peněz neměli a Lucifer pro neuvážený slib čerta huboval. Na zemi se z toho strhla náramná bouře a vichřice. Okolo zámeckého rybníka rostla spousta akátů. Byl už podzim a akáty byly obsypány zlatými lístky. Vítr je serval a zasypal jimi hladinu zámeckého rybníka. Ráno viděl lakomý sládek na hladině lesklé zlaté penízky. Zaradoval se, že čert splnil svůj slib a rozběhl se k rybníku pro slíbené bohatství.

Ale na okraji hráze mu uklouzla noha, svalil se do vody a utopil se. Touha po zlatě ho stála život. A čert strčil jeho duši k ostatním lakomcům.

O. POKLADU V PODZEMNÍ CHODBĚ**

Kroniky i staří obyvatelé Horní Cerekve vám dosvědčí, že pod vesnicí vede spousta podzemních štol a chodeb. Vedly z cerekvického zámku a radnice do Horní Vsi, kde byla panská tvrz a také do lesíka Pláňava. A pověst vypráví, že v jedné z těch chodeb je dodnes schovaný poklad.

V pohnuté době před bitvou na Bílé hoře patřil cerekvický zámek Albrechtu Šebestyánu z Léskovce. Poddaní ho nenáviděli, byl krutý, lakomý a navíc byl věrný vídeňským Habsburkům a nepřítel všech nekatolíků. Nakonec musel před vojskem nekatolických pánů utéci. Utíkal na kvap, proto si s sebou mohl vzít jen malou část svého majetku. Zbytek cenností ukryl za pomoci svého rychtáře v jedné z podzemních chodeb pod cerekvickým zámkem. Jen on a rychtář o pokladu věděli.

Ale rychtář byl věrný Čech a nechtěl, aby se zrádný pán mohl ze svého majetku opět těšit. Sotva tedy pán uprchl, přenesl s několika poddanými poklad na jiné bezpečné místo. Ale pak přišla vojna a rychtář padl. Padli i ostatní, kteří znali místo úkrytu. Pán se vrátil, ale ani on svůj poklad už nenašel.

Chodby se časem zřítily, z části je zasypala zem, z části je zalila voda. A dodnes snad v některé z nich leží pohřbený poklad Albrechta Šebestyána z Léskovce, který nepřinesl štěstí ani jemu, ani nikomu jinému.

NA KLEKTAVCI**

Odedávna to bývalo pěkné pole mezi Těšenovem a Řeženčicemi. Nejlépe se na něm dařilo bramborám. Patřovalo sedlákovi, u něhož kromě čeledína a děvečky sloužil asi desetiletý chlapec, úplný sirotek. Sedlák se ho ujal, ale zadarmo to nebylo. Kluk musel pomáhat, co mu síly stačily.

Na podzim se dobývaly a svázely brambory. Čeledín rozoral brázdy, za ním šli ženy a sbíraly do košíků brambory a sypaly je na vůz. S nimi byl i Kuba- tak se chlapec jmenoval. Večer byl utahaný od vysypávání košíků a celé tělo ho bolelo. Těšil se, že bude moci jít spát, ale sbíralo se dokud bylo vidět a teprve potom čeledín odvázel vozy jeden po druhém domů. A u těch posledních musel někdo počkat. Kdo? Inu - Kuba, kdo jiný!

Neodvážil se odmítnout, ale strašně se na poli po tmě bál. Čeledín odvezl předposlední fůru. Kubovi byla zima, trápil ho hlad a vzpomněl si na všechny strašidelné příběhy, které slyšel vypravovat: o světýlkách, hejkalech, divých ženách...

Najednou uslyšel divný zvuk. Nerozpakoval se a hup - a už byl v koruně staré jabloně na kraji pole. Dobře udělal. Na pole přiběhlo stádo divočáků i se starým kňourem a bez bázně začalo spásat zbytky brambor. Večer se pomalu nakláněl blíž noci.

V Kubovi byla malá dušička, ani se na stromě nepohnul, snad se bál i dýchat. Byla to věčnost, než se na polní cestě ozval rachot přijíždějícího vozu. Divočáci zpozorněli- a zmizeli, jako když do nich střelí.

Čeledín se díval po Kubovi, ale nikde ho neviděl. Teprve na opakované zavolání se ozval ustrašeným hláskem z jabloně. "Co tam děláš ty kluku," divil se čeledín. "Koukej at' si dole, jinak tě tam nechám přes noc."

"Proboha jen to neljá sem se jenom strašně bál, když sem přišli klektavci a strašně klapali zubama."

Čeledín se smál, jak si Kuba přejmenoval divočáky.

Vypravoval o tom doma hospodáři i chasa a od té doby se tomu poli říká "Na klektavci".

Poznámky:

* Pověst je převyprávěna místním sběratelem panem Tauschem z Batelova

** Pověst je převyprávěna místní sběratelkou paní Mülhaldlovou z Horní Cerekve

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Název knihy	rok vydání	?stran	přibližný ? výtisků	Autor
Častrov historie a současnost Jan Rukavička	2000	80s.	—	Miroslav Houška
Horní Ves	1996	125s.	500	---
K dějinám obce Veselá	1989	75s.	1000	---
Milíčov, Nový Rychnov a okolí ve vzpomínkách svých rodáků	1996	163s.	500	---
Strašidla ze Zálesí	1992	75 s.	3000	---
Z minulosti Veselé	1999	225s.	500	---
Mapa KTČ 1:50000 Jiří Rohlík	1.4.2001	---	10000	Luděk Procházka

SUMMARY

A group of six students of our school led by Jakub Marik carried out a research on tales and legends in southern Bohemia in the area of Pelhrimov. We visited villages: Zirovnice, Castrov, Turovka, Bela, Vesela, Perky, Jakubin, Cholunna, Horni Ves, Leskovec, Hermanec, Pocatky, Polesi, Horni Cerekev, Dolni Cerekev, Batelov, Pelhrimov, N.Rychnov, Libkova Voda, Rynarec, Bozejov, Sazava. We spoke especially to permanent inhabitants. Altogether we collected 38 tales and legends our ancestors saved for us. Now, we have retold them for you.